

11. Priznanje Kazimir Humar

Foto DPD

Prejeli so ga g. Ivo Kovic ter Štandreški cerkveni pevski zbor in Mešani pevski zbor Štandrež

Uvodnik

Jurij Paljk

Ne fašistom!

Jasno in glasno: napovedana manifestacija novo-fašistov iz vse Italije, ki se zbirajo okrog zloglasnega združenja Casa Pound, da se 23. maja zberejo v Gorici in gredo do državne meje s Slovenijo, je provokacija, ki je ne potrebuje nihče, oblasti bi jo morale prepovedati že zaradi samega dejstva, ker so fašistične organizacije prepovedane v državi. Odločni ne tej prireditvi predvsem zato, ker napovedani marš na državno mejo črnosrajčnikov na dan, ko je Italija vstopila pred sto leti v prvo svetovno vojno, črnosrajčnikov, ki se skrivajo za nesrečnim imenom sicer odličnega ameriškega pisca Ezra Pounda, ki je v zgodovini zmotno obveljal za simpatizerja fašizma in nacizma, pomeni grobo provokacijo že itak zapletenih odnosov ob državni meji med Slovenijo in Italijo. Sami smo že tako ali tako alergični na vsako "vzdrževanje državne meje za vsako ceno", ki se kaže na Goriškem predvsem v veliki prisotnosti oboroženih varnostnih sil vzdolž meje in v samem mestu, ker vemo, kako težko je bilo presegati državno mejo v časih, ki so na srečo za nami. Odločni ne fašistom tudi zato, ker bi jim država morala odreči pravico nastopanja v javnosti na ozemlju, kjer živimo Slovenci, ki smo pod črnim fašističnim jarmom preživeli eno največjih tragedij naše zgodovine. Odločni ne fašistom zaradi oskrnitve našega zgodovinskega spomina in naših junakov, zlahtnih oseb, kot sta bila zakonca Lojze Bratuž in Ljubka Šorli, oba žrtvi črnosrajčnikov, a tudi vsi tisti ljudje, ki so se vztrajno in iskreno borili za svetle ideale demokracije, nekateri med njimi so to plačali z mučeniško smrtjo. Fašisti v našem prostoru ne smejo imeti dovoljenja za javno prireditve! Vsa sprenevedanja so zaman, če pomislimo, koliko gorja je zakrivil fašizem! Zatorej kratko in jasno: NE fašističnemu zborovanju!

Ob 50. obletnici slovenskega skavtizma na Goriškem "Naj skavtski duh ..." (1)

Srečanje pod lipami v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici prejšnji četrtek, 7. maja, je privabilo nenavadno veliko ljudi. Bilo je namreč povezano s proslavljanjem 50. obletnice slovenskega skavtizma na Goriškem. Prva pomembnejša etapa je bila slovesna maša, ki je potekala 13. decembra lani v Štandrežu v zahvalo za polstoletno neprekinjeno delovanje vzgojne organizacije; naslednji teden, 19. maja, bo v Kulturnem centru odprtje bogate dokumentarne in foto-grafske razstave; sklepni trenutek, ki ga pripravljata skavtski organizacijski odbor, pa bo v nedeljo, 7. junija, ko bo ob skavtskem sedežu na Drevoredu 20. septembra v Gorici ob 17.30 glavni zbor, ob 18. uri sveta maša, po skavtski *paštašuti* pa ob 20.30 še prav poseben jubilejni taborni ogenj. V prenatrpani komorni dvorani centra Bratuž, ki "srečanja pod lipami" organizira v sodelovanju s Krozkom Anton Gregorčič, je tokrat sedelo kar deset oseb: mlajši in starejši skavti, med njimi član

prve skupine, ki je obljubila leta 1964, brat-skavt iz Trsta in odličen poznavalec zgodovine Slovenske zamejske skavtske organizacije, pet načelnikov, ki so tako ali drugače zaznamovali različne generacije te pomembne mladinske organizacije na Goriškem, dva duhovna asistenta in ustanovitelj skavtske organizacije ZSKSS v Sloveniji. Večer je vodil in povezoval Andrej Černic, tudi on nekdanji načelnik, danes uveljavljen časnikiar. Vsakdo od njegovih sogovornikov je ob izkušnjah in spominskih orisal obdobje in del poti, ki jo je sam prehodil pri skavtih. O (ne le goriškem) skavtizmu in povezanih temah je bilo povedanega - z različnih zornih kotov - veliko zanimivega, marsikaj tudi (javno) prvič, marsikaj tudi takega, kar po vsej verjetnosti še ni bilo zapisano. **Zaradi vseh teh razlogov, tudi v pričakovanju na 7. junij, bomo o omenjenem večeru pisali v več nadaljevanjih.**

/str. 6

Walter Bandelj deželni predsednik SSO

Walter Bandelj je novi deželni predsednik Sveta slovenskih organizacij. Člani izvršnega odbora te krovne organizacije, ki so bili izvoljeni na občnem zboru na Opčinah v petek, 17. aprila, so na prvem zasedanju - v sredo, 6. maja, v Čedadu - iz svoje sredine izvolili 45-letnega Goričana, ki je bil doslej pokrajinski predsednik SSO za Goriško. Po poklicu bančnik, po duši zagnan in dinamičen kulturni delavec, član različnih zborov in društev, je znan po tem, da je kot predsednik krajevne skupnosti Podgora veliko naredil za rodno vas, sicer pa je v Gorici tudi občinski svetnik iz vrst Slovenske skupnosti. Njegovo mesto bo na pokrajinski ravni odslej zasedala števerjanska županja Franca Padovan, tržaški del SSO-ja bo še naprej vodil Igor Švab, videmskega pa Riccardo Ruttar. Novoizvoljenim zastopnikom krovne organizacije iskreno čestitam!

Pogovor ob obletnici

Marijine sestre čudodelne svetinje v Gorici so praznovala 50 let redovnega življenja s. Benjamine Čuk

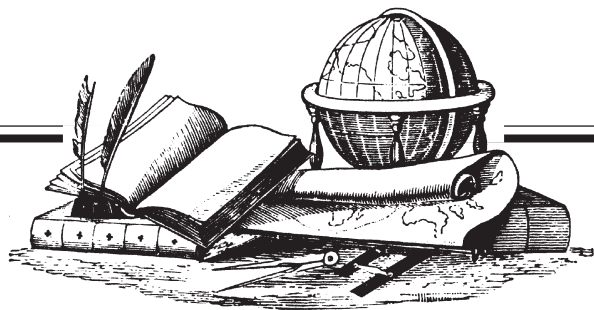
4

Pogovor

Prof. Lučka Peterlin govori o pravkar končanem nizu srečanj v Finžgarjevem domu na Opčinah

11

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu

Gorazd Žmavc je čestital novemu vodstvu SSO

Novemu predsedniku Sveta slovenskih organizacij Walterju Bandlju je minister Žmavc izrekel naslednje besede: "Prepričan sem, da boste delo, ki ga je začrtal in odlično opravljal Vaš predhodnik, dr. Drago Štoka, opravljali z vsem srcem in s stalnim prizadevanjem v iskanju rešitev, v preseganju razlik, v sodelovanju z drugo krovno organizacijo Slovencev v Furlaniji Julijski krajini in v konstruktivnem soočanju z izzivi, ki jih prinaša čas v življenje slovenske skupnosti v tej deželi.

S svojimi izkušnjami in ob podpori kolegov vam bo gotovo uspelo proaktivno delovati za dobro Slovencev v tej pomembni deželi, se znotraj evropskega prostora sklicevati na mednarodne konvencije, ki zagotavljajo ranljivim, a za obstoj narodov izredno pomembnim delom človeške skupnosti ne le obstoj, ampak predvsem uspešno rast, ki bogati medsebojne vezi, s tem pa vsem prinaša mir, napredek in blagostanje".

Novemu podpredsedniku Sveta slovenskih organizacij in predsedniku Sveta slovenskih organizacij za tržaško pokrajino Igorju Švabu je minister Gorazd Žmavc izrekel naslednje besede: "Želim Vam, da bi dosedanje delo uspešno nadaljevali in v duhu preseganja razlik ter iskanja skupnih ciljev nadgradili sodelovanje z drugo krovno organizacijo Slovencev v Furlaniji Julijski krajini, kot je to uspešno začrtal in gradil dr. Drago Štoka. Prepričan sem, da boste s svojim

znanjem in izkušnjami uspešno pomagali graditi skupni prostor sobivanja, sožitja, napredka in miru".

Novemu podpredsedniku Sveta slovenskih organizacij in predsedniku Sveta slovenskih organizacij

Minister Gorazd Žmavc je v Ljubljani sprejel novega predsednika SSO Walterja Bandlja in mu čestital

za videmsko pokrajino Riccardu Ruttarju je minister Žmavc izrekel naslednje: "Zaupali so Vam pomembno nalogo, ki jo je do sedaj navdse uspešno opravljal Vaš predhodnik gospod Giorgio Banchig. Zavedam se, da je videmska pokrajina zelo ranljiva, a prav zato neprecenljiva za obstoj slovenstva na tem področju. Zato Vam na tej poti prizadevanja za skupno dobro za vse Slovence v Furlaniji Julijski krajini želim obilo modrosti, moči in sposobnosti za iskanje skupnih ciljev".

Novi podpredsednici Sveta slovenskih organizacij in predsednici Sveta slovenskih organizacij za goriško pokrajino Franci Padovan je minister Žmavc izrekel naslednje: "Želim Vam, da bi srčno opravljali pomembno nalogo, ki so Vam jo zaupali. Prepričan sem, da boste

uspešni pri iskanju skupnih ciljev z drugo krovno organizacijo Slovencev v Furlaniji Julijski krajini, kot je to začrtal in gradil dr. Drago Štoka. Samo z vztrajnim prizadevanjem za skupno dobro lahko gradimo prostor sožitja in miru, v katerem se lahko uredniško sprejemljive pobude".

Članom izvršnega odbora Sveta slovenskih organizacij je minister Žmavc izrekel naslednje: "Pred vami so naloge, ki ste jih že zelo uspešno opravljali, saj je Svet slovenskih organizacij pod vodstvom dr. Drage Štoker izvrstno opravljal svoje poslanstvo. A časi, v katerih se nahaja slovenska skupnost v Furlaniji Julijski krajini, prinašajo nove izzive, ki terjajo modre odločitve. Zato računam na vašo modrost, da boste vedno iskali tisto, kar vse Slovence v tej deželi združuje, da boste vedno iskali skupne cilje in premagovali razlike.

Slovenska manjšina naj bo most med slovenskim in italijanskim narodom, naj gradi dobre medčloveške odnose, ki lahko krepijo sodelovanje med državama na vseh področjih.

Kot minister, pristojen za Slovence v zamejstvu in po svetu, vas bom vedno podpiral v vaših konstruktivnih pobudah, ki vodijo k napredku in razvoju".

Minister Gorazd Žmavc je 11. maja 2015 sprejel na prvem uradnem obisku novoizvoljenega predsednika Sveta slovenskih organizacij Walterja Bandlja, ki ga je spremljal član izvršnega odbora Ivo Corva. Minister je Walterju Bandlju še enkrat čestital ob izvolitvi in poudaril, da bo skušal upoštevati čim več njegovih pobud. Strinjala sta se, da je v dobrem dialogu in s skupinskim delom mogoče reševati vsa odprta vprašanja. Walter Bandelj je poudaril, da je novo vodstvo SSO zelo pomlajeno, kar vzbuja upanje, da bodo uspešno kos izzivom, ki jih pred slovensko skupnost v Italiji prinaša današnji čas, tako z vzpostavitvijo dodatnih ekonomskih mehanizmov kot z okrepljenim sodelovanjem z drugo krovno organizacijo, Slovensko kulturno gospodarsko zvezo, ter ne nazadnje z aktivnim delom v vseh treh pokrajinah, v katerih živi slovenska avtohtona narodna manjšina.

Oba sogovornika sta izrazila zahtevo za izredno delo dosedanjega deželnega predsednika dr. Drage Štoker in dosedanjega predsednika SSO za Pokrajino Videm, Giorgia Banchiga.

Končno strešice tudi na vozniskem dovoljenju Vložena vztrajnost je tokrat poplačana

Italijski državljani slovenske narodnosti, ki je po duši narodnjak in se zaveda svoje pripadnosti, ima, (pre) velikokrat številne razloge za nejevoljo, jezo ali zagrenjenost. Večkrat pa smo tudi sami krivi, ker na načelih ne vztrajamo dovolj, morda celo ne poskusimo. Med raznimi neuresničeni ali pod preprogo pometenimi pravicami, ki naj bi jih imeli kot pripadniki priznane narodne manjšine, me je od nekaj posebno jezilo pomanjkljivo pisanje imen in priimkov brez strešic. Mimo tega, da sem se s časom sprijaznil, da bom moral celo življenje razlagati svojim soobčanom, kako se pravilno izgovarjata ime in priimek,

ne sprejemam, da se pišeta narobe. To velja toliko bolj za osebne dokumente, ki morajo biti po svoji sami naravi ravno to, kar smo, in ne nekaj približno podobnega. Zaradi tega sem že od mladih let svoji strešici dodajal vsepovsod: na univerzitetni študentski knjižnici, v vojski med služenjem vojaškega roka, na prvem papirnatem vozniskem dovoljenju in celo na svojem potnem listu. Vse to kljub prigovarjanju marsikoga, ki me je (pravilno) opozarjal, da je "packanje" po dokumentih prepovedano; jaz pa sem ugotavljal, da so dokumenti brez strešic ravno tako neveljavni. Zaradi tega se mi ni nikdar zgodilo kaj neljubega.

Resnici na ljubo so se v zadnjih letih zadeve nekoliko uredile in končno - če želimo in na to opozorimo - lahko imamo na svojih dokumentih slovenske črke. Ob vsakem izteku dokumenta sem

tako končno prišel do strešic na prej papirnatih, nato še elektronski osebni izkaznici goriške občine, nato na novi zdravstveni izkaznici. Seveda vse prej kot brez težav, predvsem ob prehodu iz nekaj papirnatih dokumentov na plastificirane kartice. Te so prišle na dan ob uvajanju osebnih izkaznic, nato tudi pri zdravstvenih izkaznicah. Glede teh se

novi fotografiji, kolekom ... Uradnica je nekoliko presenečena nad mojim vztrajanjem kljub vsem negativnim opozorilom (med katerimi tudi to, da s pomožnim papirjem ne smem voziti v tujini) opravila vse potrebno in mi sporočila, da me bo pokli-

cala, ko bodo novosti, a ne kmalu! Minevali so meseci in tu pa tam sem se spomnil na svoje vozniško dovoljenje. Po petih mesecih časa sem vendarle poskusil vprašati, ali je za moj dokument kakšno upanje. Na agenciji seveda se niso niti več spomnili moje zadeve. Saj obnova vozniskih dovoljenj traja le nekaj dni. Po nekajdnevni preverjanjih me go-

spodičena pokliče in mi sporoči, da na motorizaciji pravijo, da se strešice ne da tiskati in da bo moja prošnja kmalu arhivirana, ker bo poteklo 6 mesecev od vložitve. Takrat se je moja trma še bolj poglobila. Po nasvetu podpredsednice Goriške pokrajine Mare Cernic sem se zgl-

Vozniško dovoljenje s strešicami

je precej pisalo in deloma tudi nekaj rešilo. Malo oz. skoraj nič pa se ne piše o vozniskih dovoljenjih, kot da bi bil to dokument postranskega pomena. Ali naj bi bili motorizacija oz. ministrstvo za promet oproščeni pravilnega pisanja?

Oktober 2014 mi je potekel še zadnji "nepravilni" dokument, in sicer prav vozniško dovoljenje, tisto, na katerem so bile še strešice dodane s flomastrom. Odpravil sem se torej na agencijo, da izpolnim potrebne formalnosti. Tako sem mladi gospodični izpostavil svojo zahtevo. Takoj je razumela mojo željo, a me istočasno tudi spoštljivo opozorila, da bom moral namesto običajnih nekaj dni (!) čakati nepredvidljivo dolgo časa (!!). Novi telematski postopek namreč za tako prošnjo naj ne bi prišel v poštev in potrebno je bilo vrniti se na stare papirnatih obrazce, z

sil pri odgovorni gospe na goriški motorizaciji. Potprežljivo sem ji obnovil problem, ona pa mi je spoštljivo in ravno tako razumljivo dopovedovala, da strešic ni mogoče vnašati. Ko je spoznala, da me zadeva ne gane, da ne izgubljam potrpljenja, in predvsem, da ne nameravam popustiti, mi je dejala, da bo vseeno poskusila, češ da se bo morda vendarle dalo na kakšen način ustreči moji legitimni zahtevi. Po štirih dneh (!) me je čakalo presenečenje: iz avtošole so me poklicali, naj se zglasim pri njih, ker naj bi na motorizaciji bil pripravljen moj dokument. In tako je tudi bilo. Zgodbica s srečnim koncem. Kaj pa nauk? Da vztrajnost poplača, da smo Slovenci morda preveč leni v svojih zahtevah in da se vselej najde kdo, ki poskuša potepniti "izven standardne" zahteve.

Miloš Čotar
Član pokrajinskega tajništva SSK

Povejmo na glas

Končno odločno proti slovenskemu razkolu

Osrednja slovenska proslava ob 70-letnici konca druge svetovne vojne je nekoliko presenetljivo postregla z novimi in vsekakor prelomnimi ugotovitvami o sedanju stanju med Slovenci. Prelomnimi zato, ker je šlo in gre za besede najvišjih političnih institucij. In že poimenovanja dogodkov pred sedmimi desetletji so več kot pomenljiva in pomenijo bistven premik, ki ne gleda več na našo zgodovino z enostrano politično opcijo. Predsednik Državnega zbora Milan Brglez je omenil tedanje revolucionarno in protirevolucionarno nasilje, kar priznava dejstvo revolucije in slovenske državljanske vojne. Predvsem pa se je odločno zavzel za pravilnejše razumevanje naše narodove preteklosti in s tem tudi sedanjosti. "Kot bi naš narod ne trpel dovolj pod okupatorjem, smo si s povojnimi poboji globoko rano zadali še sami. Skrajni čas je, da pokopljemo naše mrtve". Povojni poboji so torej politično in človeško priznani kot neizbrisno dejstvo, kakor je neizbrisno dejstvo slovenski narodni razkol, ki še traja, nas hromi in ga ni mogla trajno odpraviti niti osamosvojitve, ko smo bili vsi enotni. Predsednik Republike Borut Pahor pa je postavil vprašanje, kako to, da smo Slovenci lahko odpustili Nemcem in Italijanom za vse, kar so nam med drugo vojno prizadejali, nismo pa odpustili sebi, se pravi drugače mislečim sonarodnjakom. Na vsak način zelo smel poseg v problematiko, ki je ostala nerazrešena in se ji pravi nezacejlene rane, vsled katerih so razdalje znotraj narodovega

telesu tolikšne, da jih ni bilo mogoče prekriti z ničimer, najmanj s pozabo. Tukaj se ni mogoče ubraniti vtisa, da Slovenci zelo težko sprejmemo, ali sploh ne sprejmemo resnice, ki se ji pravi bratomorni boj, zato o zadevi načemmo nič vedeti. Posledice tovrstne idilične samopodobe pa so strašne in nas kažejo v zelo kruti luči: do sedaj nismo bili sposobni pokopati vseh mrtvih, te časti so bili deležni le eni, drugim je bila ta pravica odvzeta. In narod, ki nima hrabrosti pogledati v oči vsemu, kar je v tem ali onem imenu počenjal nasproti drugemu delu naroda in ki ne nazadnje enemu delu mrtvih odreka pravico do imena, še ni narod, ki bi lahko bil upravičeno nosen nase. To seveda pomeni, da se skriva pred sabo, in s tem na neki način tudi pred drugimi. ter se drži nekje na robu dogajanja. Razklan narod ne more imeti spodbudne vizije prihodnosti, ali pa je sploh nima, kar se zelo jasno kaže v tem času, ko logika velikih kapitalov razsaja po Sloveniji in mu le-ta sledi brez nepotrebne kritične misli. Zaradi vsega navedenega so poudarki proslave konca druge svetovne vojne več kot razveseljivi, so več kot obetavni in nakazujejo možnost neprimerno bolj človeškega in prijetnega medsebojnega razumevanja, kar bo nedvomno še kako bogata popotnica za prihodnja snovanja. Ne ve pa se točno, kakšni bodo odzivi. V marsikom je namreč ideološka mržnja še vedno zelo močna in se bo morda želela nadaljevati.

Janez Povše

Minuli teden je na tržaškem sedežu Sveta slovenskih organizacij prišlo do simbolične predaje ključev urada, s katero je želel dosedanji predsednik dr. Drago Štoka novemu predsedniku Walterju Bandlju in predsedniku tržaškega dela SSO Igorju Švabu zaželeli veliko uspeha pri ohranjanju in razvoju slovenske narodne skupnosti v Italiji

Ob 70. obletnici izida prve številke Primorskega dnevnika je predsednik Republike Slovenije Borut Pahor sprejel predstavnike dnevnika in založnika ter predsednika krovnih organizacij

Upepeljevanje umrlih in raztros (1)

Še o pereči problematiki upepeljevanja

Glade nekaterih tematik gotovo velja načelo "repetita iuvant" - da ponavljanje zadevi pomaga. O upepeljevanju smo tako že pisali, a se velja ob tem še zaustaviti, sploh ob spoznanju, da je italijanska škofovska konferenca konec marca izdala sporočilo, ki pravi, da bo prav kmalu izšlo pastoralno pismo vernikom, katerega vsebina bo prav upepeljevanje umrlih. Ta fenomen ni v porastu le Italiji in drugod po Evropi, temveč tudi v Sloveniji, kjer je čedalje manjše število mrličev pokopanih s krsto. Drugod po Evropi je vsaj ta navada, da imajo mašo zadušnico ali vsaj poslovljni obred pred upepelitvijo, v Sloveniji temu ni tako. V Cerkvni nas očitno ne ne preveč gane, glede na raznorazne besedilne akrobacije, katerim smo priče v besedilu pogrebne obreda v novih obrednikih - a o tem morda kasneje. Škofovska liturgična komisija v Italiji pravilno ugotavlja, da ima pri porasti upepeljevanja precej vpliva "velik oglaševalski napor pogrebni podjetij, ki s temi stvarmi [pogrebi] upravljajo". Gotovo v Cerkvni ne bi radi videli toliko upepeljevanja, toda velja vprašanje, če se dovolj, če sploh kaj, spopadamo

s poučevanjem vernikov v tej smeri. O tem, kako kaj jasno in glasno povemo pogrebnim zavodom, pa raje ne bi. In vendar izkušnje kažejo, da se kaj doseči v tej smeri vendarle da, če se hoče

tovo bi se, kot prvo, dalo tudi v Sloveniji doseči vsaj tisto, kar imajo v Italiji in drugod, da je, kot smo dejali, maša zadušnica ali vsaj poslovljni obred pred upepelitvijo telesa, da je torej

in želi. Ne nazadnje obreda krščanskega pogreba ne vodi pogrebno podjetje, temveč duhovnik, kateremu naj potemtakem ne bi drugi govorili, kakšen naj bo obred. Ponekod so se potem dejansko dogovorili, kako sam obred poteka in stvari držijo. Go-

mrlič takrat še v krsti, pa ga pozneje upepelijo. To bi bil že lep korak naprej. Še večja težava je raztros pepela pokojnika v naravi (če se sedaj ne ukvarjamo z vsebino pepela - o čemer bi tudi veljalo reči besedo ali dve), kakor tudi dovoljenje, da je pepel shran-

jen doma. Ker je stvar v porastu, to recimo s pridom izkorišča krematorij v Cremoni, Socrem, kjer posel čedalje bolj cveti: 1200 članov in letna bilanca skoraj 325000 evrov. Na zadnji seji so se v družbi dogovarjali, da bi zgradili "vrt spominov", kjer bi raztresali pepel. Pa ne samo to, v čim krajšem času želijo zgraditi "drugo kremacijsko linijo" (bolj industrija kot tako!), kakor tudi, da bodo uvedli kremacijskega "ceremoniarja", kakor tudi, da bodo dobili v upravljanje staro peč z veliko zgodovinsko vrednostjo, da bi tam napravili neke vrste pokopališki muzej. Podobno se je že zgodilo v Bologni, kjer so leta 2006 postavili na območju 400 kvadratnih metrov "vrt spominjanj", za katerega so celo vprašali na škofijski urad, da bi ga blagoslovili - doživeli so, vsaj za Italijo, predvidljivo in kar "jezno" reakcijo. Pravzaprav je res zadeva v nasprotju z uradnim pogrebnim obredom, na kar je neki naš župnik pred časom opozoril, a ne vem, če je kaj dosegel. Obrednik namreč ne dovoljuje prakse "raztrosa pepela v naravi ali shranjevanje le-tega na drugih krajih, drugačnih od pokopališča", saj to početje "zbuja nemalo vprašanj glede polne skladnosti tega s krščansko vero" - tu gre namreč za zadeve, ki precej "smrdijo" po panteizmu in naturalizmu. To tematiko nadaljujemo prihodnjic.

/ dalje
Andrej Vončina

Logotip jubilejnega leta usmiljenja

V torek, 5. maja 2015, so v Vatikanu predstavili logotip in geslo svetega leta Božjega usmiljenja, ki se bo začelo 8. decembra letos, končalo pa na praznik Kristusa kralja 2016. Ta dva elementa skupaj ponujata posebno uspešno sintezo jubilejnega leta. Geslo "Usmiljeni kot Oče" (Lk 6,36) nas poziva, da bi živeli usmiljenje po zgledu Očeta, ki nam pravi, da ne smemo soditi ne obsojati, ampak darovati ljubezen in odpuščanje brez mere (Lk 6,37-38).

Logotip je delo slovenskega jezuita, teologa in umetnika p. Marka Ivana Rupnika in - so povedali na predstavitvi svetega leta - je že sam na sebi mala teološka suma o usmiljenju. Prikazuje Sina, ki si naloži na ramena izgubljenega človeka. Gre za lik, ki je bil zelo drag že v starodavni Cerkvni, saj govori o Kristusovi ljubezni, ki z odrešenjem dopolnjuje skrivnost svojega učlovečenja. Dobri pastir se do globine dotika človekovega mesa, in to s tako ljubeznijo, ki mu spremeni življenje. Ko Dobri pastir z izjemnim usmiljenjem naloži nase človeštvo, se njegove oči spajajo s človekovimi. Kristus gleda z Adamovim očesom in Adam s Kristusovim. Vsak človek na ta način v Kristusu, novem Adamu, odkrije svojo človeškost in prihodnost, ki ga čaka, če v Njegovem pogledu zre Očetovo ljubezen. Prizor je umeščen v podobo mandlja; tudi ta lik je pogost element antične in srednjeveške ikonografije, ki ponazarja sočasno navzočnost - v Kristusu - božje in človeške narave. Trije koncentrični ovali, ki iz temno modre barve na sredini prehajajo v vedno svetlejšo, nakazujejo gibanje Kristusa, ki človeka nosi iz noči greha in smrti. Po drugi strani globina temne barve govori tudi o nedoumljivosti Očetove ljubezni, ki vse odpušča.

ODKRIJ MAPO VSEH DEL, KI SI JIH PRIPOMOGE USTVARITI NA PODLAGI 8 TISOČINK.

Od dežele do dežele, od mesta do mesta, odkrij na naslovu www.8xmille.it interaktivno mapo, na kateri so prikazana dela, ki so bila ustvarjena s prispevkom 8 tisočink za katoliško Cerkev. Lahko pa tudi uporabiš brezplačno aplikacijo mape 8 tisočink. Gre za preprosto sredstvo, ki bo prispevalo k večji transparentnosti prispevka 8 tisočink.

8x
mille
CHIESA CATTOLICA

8XMILLE
CHIESA
CATTOLICA
NAMENI
8 TISOČINK
KATOLIŠKI
CERKVI

MARCHE:
San Benedetto del Tronto

Središče Caritas
Namenjenih je bilo
281.000 evrov

Gorica / V spomin na nepozabnega monsinjorja Podelitev 11. Priznanja Kazimir Humar

Enajsto Priznanje Kazimir Humar so v ponedeljek, 11. maja, v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici prejeli g. Ivo Kovic - za dolgoletno kulturno delovanje - ter Štandreški cerkveni pevski zbor in Mešani pevski zbor Štandrež ob 140-letnici delovanja.

Kot je uvodoma povedala Stefania Beretta, ki je povezovala program, gre za priznanje, ki ga podeljujejo Kulturni center Bratuž, Združenje cerkvenih pevskih zborov in Zveza slovenske katoliške prosvete v spomin na nepozabnega, pred 14 leti umrlega msgr. Kazimirja Humarja. Dne 28. februarja letos je minilo sto let od rojstva tega velikega duhovnika, vzgojitelja, publicista in prosvetnega delavca. Priznanje prejmejo društva, organizacije ali posamezniki, ki s svojim delovanjem prispevajo k razvoju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, za publicistično delo in za izjemne dosežke pri organizacijskem delu na kulturnem področju v korist naši skupnosti. Ponedeljkovo slovesnost je uvedel poseben ženski trio z venčkom slovenskih ljudskih pesmi. Zapela je mezzosopranistka Mirjam Pahor, na klavir je igrala Zulejka Devetak, na kitaro pa Martina Gereon. S hudomušnim prizorčkom so sproščeno nazdravile Ivo Kovicu, ki so mu nato - po branju utemeljitve priznanja in po dolgem aplavzu - podelili odličje Franca Padovan v imenu ZSKP, Franca Žgavec v imenu KCLB in Dario Bertinazzi v imenu

je pod vodstvom Tiziane Zavadlav zapel dve Marijini pesmi. Po podelitvi priznanja je stopila do mikrofona dirigentka, ki se je želela zahvaliti za odličje in se javno spomniti prednikov, zborovodij in organistov, "vsem naj gre zahvala in pohvala". Na oder je poklicala gospoda Dušana Brajnika, najstarejšega pevca (roj. l. 1925!), ki ob nedeljah še vedno prihaja pet na kor. Na poseben način se je spomnila dveh osebnosti, ki sta zaznamovali več rodov štandreškega zbora in v prvi vrsti skrbeli za cerkveno in posvetno petje na va-

Zulejka Devetak, Mirjam Pahor in Martina Gereon

ZCPZ Gorica. Nagrajenec je povedal, da mu je bil msgr. Humar velik prijatelj: rada sta se srečevala, se pogovarjala in skupaj snovala prosvetno delovanje na vasi in v bližnjih krajih.

Na vrsti je nato bil cerkveni pevski zbor Štandrež, ki

županja Alenka Florenin, je sklenil odlikovati Mešani pevski zbor Štandrež, ki je pod vodstvom Gorana Ruzierja zapel dve živahni pesmi, primeren uvod v praznovanje, ki se je nadaljevalo z družabnim srečanjem v bližnjih prostorih. / DD

Utemeljitev: g. Ivo Kovic - za dolgoletno kulturno delovanje

Ivo Kovic se je rodil v slovenski družini v Rupi 11. decembra 1934 kot zadnji od šestih otrok. Oče Anton Kovic in mati Terezija Nanut sta mu znala posredovati pristne krščanske vrednote, ki so mu bile vodilo v življenju. Glasbo ima, tako rekoč, v krvi. Ko se želi pohvaliti, pove, da je glasbeni poslušal podedoval po Nanutih.

Že od mladih nog poje v domačem pevskem zboru Rupa-Peč. Več desetletij je pel tudi pri moškem pevskem zboru Mirko Filej, nekaj let tudi v moškem pevskem zboru Štmaver; za sabo ima 67 let neprekinjenega pevskega delovanja, za kar je bil odlikovan z zlato častno Gallusovo značko. Poleg ljubezni do petja je Ivo namenil veliko svojega časa pritrkovanju v bližnjih in daljnih zvonikih. S svojimi navdušenjem je v to staro tradicijo uvedel številne mlade.

Ivo Kovic je neutrudni kulturni delavec; z veliko marljivostjo in požrtvovalnostjo je kar 25 let predsedoval Prosvetnemu društvu Rupa-Peč. V tem obdobju se je društvo razcvetelo, zbor se je številčno okrepil in pomladil. Po njegovi zaslugi je Praznik firtalje postal vse prepoznavnejši. Pripomogel je k večini gradbenih del v društvenih prostorih, ki še danes služijo kot namenski prostor za kulturne prireditve in v druge namene. Ivo Kovic že desetletja skrbi za organizacijo čudovitih izletov PD Rupa-Peč. Najprej so bili to enodnevnne ture, romanja in zimski smuki na snegu. Ker se je na te izlete odzivalo vedno šte-

vilnejše občinstvo, so postali večdnevni in mednarodni. Izletniki so si že ogledali skoraj celo Evropo in se odpravili na ogled krajev tudi izven njenih meja. Tudi pri vsakem koncertu, ki je predvideval avtobusni prevoz, se je Ivo trudil, da je postal dodatna priložnost za ogled znamenitosti določenega kraja. Dolgoletno vsestransko delovanje je od njega zahtevalo veliko truda in požrtvovalnosti. Ko je leta 2006 prepustil predsedniško mesto, je ostal zvest in zanesljiv odbornik in pevec. Njegov pronicljivi drugi bas gre v čudežne nižine, glas, ki prispeva k lepoti petja bodisi na koru domače cerkve ob vsakem bogoslužju kot pri mešanem pevskem zboru, kjer ostaja nepogrešljiva, navdušena gonilna sila.

F. Padovan, I. Kovic, D. Bertinazzi in F. Žgavec

Utemeljitev: Štandreški cerkveni pevski zbor in Mešani pevski zbor Štandrež ob 140-letnici delovanja

Cerkveni pevski zbor Štandrež

Obdobje dvanajstih let, od 1857 do 1869 je za štandreško skupnost izrednega pomena. Leta 1857 je bila v Štandrežu ustanovljena slovenska ljudska šola, leta 1863 je štandreška kaplanija postala vikariat in s tem pridobila več samostojnosti, leta 1866 je Štandrež postal samostojna občina - prej je spadala pod šempetrsko občino - in leta 1869 so v Štandrežu ustanovili čitalnico ali bralno društvo, pozneje, ko je začel delovati tudi zbor, so jo preimenovali v Bralno in pevsko društvo. Največ zaslug za ustanovitev štandreške čitalnice imajo Josip Komavec, ki je bil tudi prvi učitelj v štandreški šoli in občinski tajnik, duhovnik Andrej Marušič, deželni poslanec, profesor in izdajatelj goriškega tednika Domovina in prvi štandreški župan Jožef Nanut. Namen društva je bil gojiti slovensko besedo in pesmi ter krepiti narodno zavest. Josip Komavec je postal prvi zborovodja v Štandrežu in organist v domači cerkvi. Na prvi prireditvi Bralnega in pevškega društva je leta 1874 nastopil tudi pevski zbor. Isti pevci so peli v društvenem zboru in v cerkvi. Po učitelju Komavcu je prevzel pevski zbor nadučitelj Leopold Furlani, ki je vodil tudi cerkveno petje. Za njim pa je prihajal v Štandrež učitelj Širca iz Gorice. Profesor Emil Komel je pri vodenju narodnega petja nasledil učitelja Širca in je že pred prvo svetovno vojno orglal in vodil cerkveno petje v štandreški cerkvi. Vzgojil je številne pevovodje in organiste. Pri njem so se izučili tudi štandreški organisti in zborovodje Franc Lupin, Maks Debenjak in Elvira Chiabai. V Štandrež je rad prihajal tudi po prvi svetovni vojni in sedel za orgle, ko so jih, po razdejanju prve svetovne vojne, leta 1926 obnovili.

Franc Lupin se je orglanja izučil pri prof. Komelu in leta 1913 mu je kurat Kosovel, sporazumno s štandreško občino, ki je dajala za organista neki prispevek, zaupal komaj dvajsetletnemu orglanju pri maši in pripravo zbora.

Prva svetovna vojna je prekinila vsako delovanje. Vas je bila popolnoma uničena, mladi vpoklicani v cesarsko vojsko, drugi prebivalci pa prisiljeni zapustiti domove in se zateči v bolj varne kraje v notranjost avstro-ogrske monarhije, nekateri v taborišča, drugi pa po raznih kmetijah.

Franca Lupina so poslali na rusko fronto, kjer so ga ruski vojaki zajeli; tri leta je preživel v ruskem ujetništvu. Domov se je vrnil maja 1919. Čeprav je imel veliko dela pri obnovi domačije in pri ureditvi kmetijskih površin, ki jih je vojna ujma razkopala in povsod prekrizala z bodečo žico in drugimi ovirami, med katerimi so bile najnevarnejše neeksplozirane granate in drugo orožje, je že jeseni istega leta zbral 9 deklet, ki so začele vaje za cerkveno petje. Moških v začetku ni bilo na vajah, saj so bili preveč obremenjeni z delom doma in na poljih. Vaje so imele v leseni baraki, ki so jo postavili tam, kjer je danes orožniška postaja, in je služila najprej za šolske potrebe in nato za cerkvene. Franc Lupin se je prav gotovo zelo razveselil, ko je lahko svoje pevce spet spravil na kor obnovljene štandreške cerkve leta 1924, in še bolj, ko so leta 1926 na Božič zadonele nove mogočne orgle.

Poleg cerkvenega je Lupin leta 1922 začel gojiti tudi posvetno petje. Istega leta je Bralno in pevsko društvo v Štandrežu organiziralo 27. avgusta na dvorišču Petra Lutmana Narodno slavnost, na kateri sta nastopila tudi moški in mešani zbor iz Štandreža. Komaj se je po vojnem času pevška dejavnost utrdila, je nastopil fašizem in leta 1927 poitalijančil slovensko šolo in ukinil vsa slovenska društva in druge organizacije. Slovenska beseda in pesem sta bili prepovedani. Ohranila se je samo v cerkvi, kjer sta kurat Kosovel in organist Lupin vztrajala vse do padca fašizma leta 1943. Lupin je tudi uglašil nekaj Marijinih pesmi in lastnoročno pisal note, in to za vsak glas posebej. Da bi ohranil ta dragoceni material, ga je doma skrival v panjih, kjer so ga čebele varovale.

Posvetna pevška dejavnost se je v Štandrežu obnovila po osvoboditvi leta 1945 pod vodstvom Franca Lupina, ki je še vedno gojil tudi cerkveno petje. Orglanje in vodstvo v štandreški cerkvi ter vaje za

narodno petje je leta 1950 prevzel Maks Debenjak. Tudi njega je fašizem preganjal in ga poslal v poseben bataljon v srednjo Italijo. Ker je bilo takrat v teh krajih Italije pregnanih precej Slovencev, je ustanovil zbor in z njim nastopal po raznih cerkvah, kjer je tudi orglal. Maks Debenjak je v Štandrežu vodil cerkveno in posvetno petje do leta 1971 in do smrti leta 1985 tudi orglal v štandreški cerkvi.

Ko je bilo leta 1965 ustanovljeno Prosvetno društvo Štandrež, je mešani zbor redno vadil in večkrat uspešno nastopal na raznih prireditvah v domači vasi in na pomembnejših zborovskih srečanjih in revijah, ki potekajo na Goriškem in v primorskem prostoru. Večkrat je nastopil tudi v drugih krajih naše dežele, po Sloveniji in na Koroškem. Največkrat je mešani zbor sodeloval na Cecilijanki, in sicer vsa leta od 1965 do 2014. Primorske poje se je zbor prvič udeležil leta 1970 v Miljah pod vodstvom Mirka Špacapana. Od takrat je zbor vedno prisoten na tej reviji. Leta 1991 je mešani zbor pel pod vodstvom Valentine Pavio na zborovski reviji Koroška poje v Koncertni dvorani v Celovcu.

V letih 1971-76 je v Štandrežu vodil mešani zbor Štandrež in cerkveni zbor Ivo Bolčina. Leta 1976 je prevzel vodstvo petja in orglanje v Štandrežu Bogomir Špacapan vse do leta 1989. Mlada domačinka Valentina Pavio je vodila posvetno in cerkveno petje od leta 1989 do 1992, ko ga je prepustila Tiziani Zavadlav, ki je zbor vodila do leta 2000. Leta 1992 je orglanje prevzel Silvan Zavadlav. Oba še danes skrbita, da v štandreški cerkvi vsako nedeljo in v prazničnih dneh zadonijo orgle, ki spremljajo lepo petje.

Taktirko mešanega pevškega zbora je leta 2001 prevzel David Bandelj in z njim uspešno nastopal 10 let. V triletnju 2010-2012 je za mešani zbor skrbel Moja Širok, zadnji dve leti pa Goran Ruzier.

Poleg že omenjenih nastopov na najpomembnejših letnih revijah našega zborovskega petja je štandreški zbor sodeloval na raznih prireditvah in imel tudi več samostojnih koncertov. Pel je na odprtju župnijske dvorane Anton Gregorčič leta 1965, ob 100-letnici štandreške čitalnice leta 1969, več let na Prazniku špargljev, pri spomeniku v Gonarsu, obkloval je več Prešernovih proslav, nastopil ob okroglih obletnicah župnijskega doma in Prosvetnega društva Štandrež, na prireditvi ob 100-letnici rojstva Otona Župančiča, na božičnih koncertih, ki jih je priredila goriška občina v deželnem auditoriju in v gledališču Verdi v Gorici, v občinskem gledališču v Krminu, v Kulturnem domu v Trstu na reviji Naša pesem, v cerkvi sv. Lovrenca v Ronkah, večkrat na božičnem koncertu v goriški stolnici v organizaciji Združenja cerkvenih pevskih zborov, v milanski stolnici, v Traviški cerkvi na italijanski Cecilijanki, v domači cerkvi na koncertih, ki jih več let prireja Združenje cerkvenih pevskih zborov, v Stožicah pri Ljubljani, kjer je obkloval samostojni koncert, v Grajski dvorani v Mariboru, kjer je sodeloval z domačim zborom, na Taboru slovenskih zborov v Šentvidu pri Stični, na Prazniku sv. Valentina v Štmavru, na Prazniku miru in prijateljstva v domači cerkvi.

Leta 2003 je zbor pripravil samostojni koncert s programom ljudskih pesmi in župnijskem parku pod lipami. Z istim programom je nastopil v Kranju. Pod vodstvom Davida Bandlja so se štandreški pevci leta 2004 predstavili s samostojnim koncertom v Vrtojbi in v domači cerkvi. Istega leta se je zbor udeležil tekmovanja primorskih zborov v Postojni. S samostojnim koncertom je zbor izvajal skladbe Stanka Jeričija v domači cerkvi, pri sv. Ivanu v Gorici, pri Sv. Ivanu v Trstu in v Kanalu. Izdal je tudi zgoščenko Jeričijevih del.

Pevci mešanega zbora Štandrež so sodelovali pri izvedbi raznih operet, ki jih je organizirala Zveza slovenske katoliške prosvete in pri drugih skupnih prireditvah.

V 140-letih sta štandreška zbora odločilno pripomogla, da sta se v Štandrežu, tako v cerkvi kot v drugih prostorih in na prostem, ohranili slovenska beseda in pesem.

SSG Trst / Premiera: Obiski

Komični zapleti v odnosih med starši in otroki

Slovensko stalno gledališče je želelo svojo *Krožno pot naprej*, kot je pomenovalo letošnjo gledališko sezono, skleniti s smehom, ki naj sprosti in razbremeni duše. Resnici na ljubo se v komedijskih zapletih navadno pravzaprav smejemo sami sebi, saj so situacije, v katerih se znajdejo nastopajoči liki, prav take, kakršne smo jih morda sami kdaj doživeli, njihove zadrege in slabosti pa so večkrat take kot naše. To se sicer mora vselej dogajati, če je komedija stkana preiščeno in po vseh pravilih. K takim pomenljivim, dognanim komedijskim besedilom prav gotovo spada zelo duhovit, blesteč, z več kot kakim nabritim satiričnim biserčkom obogaten dramski tekst slovenskega pisatelja, pesnika, režiserja in seveda dramatika Vinka Möderndorferja (1958), *Obiski*, ki so ga krstno obžarile odrske luči v mali dvorani Kulturnega doma v Trstu, v četrtek, 7., oz. v petek, 8. maja. Publika je spet lahko uživala ob delu domačega avtorja, ki se je po nekaj letih vrnil v tržaško gledališče tudi kot režiser, saj je svojo komedijo elegantno, fino, z zrelo preudarjenostjo in izkušnostjo, a tudi živahno sam zrežiral. Na oder SSG je že postavil Cankarjeve *Romantične duše* (l. 1992), *Gardaroberja*, *Transvestitsko svatbo*, nazadnje pa so l. 2012 na njem začele njegove trpkke *Vaje za tesnobo* v režiji Jake Andreja Vojevca. Avtor je za besedilo prejel Grumovo nagrado, predstava je na Borštnikovem srečanju dobila nagrado za kolektivno uprizoritev, igralca Tina Gunzek pa nagrado za najboljšega mladega igralca oz. igralko. Tina Gunzek, letos članica igralskega ansambla SSG, je nastopila tudi v lahkotni, zabavni komediji *Obiski*, ki sicer ne po-

nuja cenenege smeha, kot tridesetletna Vesna in je s svojim svežim igralskim nastopom tudi tokrat osvojila občinstvo. Möderndorferjevi *Obiski* bodo v kratkem izšli pri Cankarjevi založbi skupaj s tremi drugimi teksti, *Evropo*, *Nostalglično komedijo* in *Malim nočnim kvartetom*. Vsi ti bodo tudi predstavljeni na odru: *Evropa* v ljubljanski Drami, *Mali nočni kvartet* v Prešernovem gledališču

Vladimir Jurc in Primož Forte

Kranj in *Nostalglična komedija* v SLG Celje. Iz tega je razvidno, da Möderndorfer nadaljuje svoj uspešni "pohod" po slovenskih odrih, ker so njegovi teksti dobri in imajo vselej v ospredju človeka in njegove dobre in slabe lastnosti. Kot sam pravi, od antike dalje vsa najboljša gledališka dela se sučejo okoli človeka in njegovih veselih in žalostnih ali dramatičnih trenutkov, ki jih navadno vselej doživlja znotraj družine. Tudi v *Obiskih* sta v ospredju dve popolnoma različni družini, iz katerih izhaja mladi par, ona bolničarka z nedokončanim univerzitetnim študijem medicine, on pa strokovnjak v elektronskih vedah.

Njen pred več kot dvajsetimi leti ovdoveli oče je strog, precej nedostopen profesor zgodovine, ki ljubi točnost in zanj se vse vrte okoli zgodovinskih dogodkov in letnic. Kdor tega ne obvlada, je zanj butec in ni vreden njegove hčerke Vesne, na katero je zelo navezan, čeprav je že ušla iz domačega gnezdeca, in je nanjo zelo ljubosumen. Tudi zaradi tega je splavalo po vodi že marsikatero njegovo ljubezensko razmerje. Njen fant Sandi je sin samohranilke, ponosne na svoj status, borbene, emancipirane ženske, z nekakšnim "hipijevskim videzom", ki zna sicer krasno kuhati in tudi s tem bi rada zadržala sina čim dalj časa ob sebi. Ona je prepričana levičarka, socialistka, profesor pa bolj konservativen "desničar". Tako se v tem malem svetu štirih ljudi odlikavajo tudi večne raz-

Maja Blagovič

klanosti slovenskega naroda med "desnimi" in "levimi" oz. "rdečimi" in "belimi", ki ne znajo zgladiti svojih sporov, sprejeti mišljenje drugega in ga spoštovati brez nepremostljivih trenj in napadov. V komediji pa se ob iskrici ljubezni, ki se vname med starejšima protagonistoma, zgodi zblizanje, čeprav vsak ostaja pri svojih načelih in svetonazorskih pogledih. Včasih sta oče Črtomir Novak in mama Majda Gašperšič precej smešna v svoji "nedoraslosti" oz. trmoglavosti ter zasidranosti v lastnih načelih, njunima otrokoma pa se te stvari zdijo presežene, nepomembne in nerazumljive. V mladem paru se zrcali realistična po-

doba današnje mladine, ki vrže puško v korožo ob najmanjši težavi, kljub "blazni zaljubljenosti" se boji sklepati trajnejše vezi, nima jasnih perspektiv za prihodnost, se ne zna dokončno odtrgati od staršev in odrasti. Avtor s komedijo daje kar precej poudarka družini, ki je pomembna, pa naj bo kakršnakoli, le da v njej vlada ljubezen. Ta pa je še kako razvidna v vsebinskem razpletu, ki se razvije v tako smer, kot jo na tihem morda gledalec pričakuje. Mladi par z vsemi dvomi, šibkostmi, neodločnostjo, ki ga ovirajo pri dokončni odločitvi ločiti se od domačega ognjišča v kaotičnosti današnjega časa, sta dokaj živahno, doživeto in razgibano poosebila že prej omenjena Tina Gunzek, ki je Vesni vdahnila kar nekaj svežine pomladi, sicer malce drugačne od tiste, kot smo jo vsi nosili v sebi v mladih letih, polnih sanj in želja, in Primož Forte, ki je dobro naslikal predvsem Sandijeve nerodnosti ob vlnudnostnem obisku pri Vesninem očetu (tudi Vesna se sicer ne ravno dobro izkaže pri nje-govi mami!). Ob te se seveda zgroženo obregne strogi Vesnin oče in prav zaradi njih spravi fanta v veliko zadrego, kar neizbežno privede gledalca do smeha. Resnega, v svoje navade in prepričanja zakoreninjenega profesorja Novaka, ki ne odstopa od svojih načel, a se prepusti klicem ljubezni, je kot vselej suvereno, tudi z izrazito mimiko in s pikolovsko govorno natančnostjo orisal Vladimir Jurc, ki je nesporen steber igralskega jedra SSG. Zvesti obiskovalci SSG mu moramo biti hvaležni, da je ostal v našem "zamejskem" gledališču, čeprav bi gotovo našel primeren prostor tudi v osrednjem slovenskem gledališkem hramu. Bojevito, mladostniško uporno in v socializem zazrto mammo Majdo je s polno

Vladimir Jurc in Tina Gunzek

Skratka, *Obiski* so privlačna, zelo lepo gledljiva predstava, spletena iz komedijskih niti z veliko zabavnimi trenutki, ki jih prinašajo tudi iskri dialogi. Gotovo bo našla pot do src širše publike in ji poleg smeha navrgla tudi nekaj vprašanj, na katera naj si vsakdo sam odgovori "po svoji vesti". Saj, kakor pravi avtor Möderndorfer, dobra komedija mora odpirati vprašanja, ne pa dajati odgovorov, te prepušča nam.

Iva Koršič

SNG Nova Gorica / Premiera: Gospa Bovary

Nepotešeno srce v sivini vsakdana

Kako naj ne bi bila navzoča *Madame Bovary* v skoraj iztekajoči se gledališki sezoni Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, ki jo je letos gledališče namenilo zgodbam o ljubezni? Tisti ljubezni, ki zmore človeka ponesti do sladkosti nebeških višav ali do najglobljih globočin temnega brezizhodnega pekla. Tako je zgodba o nikdar potešenem srcu *Madame Bovary* - ženske, ki je venomer, kot junaki Čehova, hrepenela po večjem mestu, kjer je, v svojem zasanjanem razmišljanju in romantičnem sanjarjenju, bila prepričana, da bo našla kristalno studenčnico, ki bo pogasila njeno vročo slo po strastni, burni ljubezni, a je seveda ni - dobila zelo primeren okvir na malem

odru Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica. Tu sta bili 15. in 16. aprila pod obzirno, tenkočutno režijsko roko Yulie Roschina, rojene v Moskvi 1982, že dalj časa bivaajoče v Sloveniji in prvič gostje v SNG Nova Gorica, premieri zgodbe *Gospa Bovary*, ki jo je po motivih iz romana francoskega avtorja Gustava Flauberta kot "satirično ganljivo" napisal Nebojša Pop Tasić (1962, Zemun) in jo dramaturško obdelal ob pomoči Staše Bračič. Tasić se je z gledališko umetnostjo soočil na fakulteti dramskih umetnosti v Beogradu in, odkar

se je preselil v Slovenijo, sodeloval že pri marsikateri uspešni odrski postavitvi raznih slovenskih gledališč. Njegova priredba, vsa osredotočena na notranje čutenje in notranje boje nastopajočih likov ter na njihove medsebojne odnose, se prišteva k ničkoliko filmskim in gledališkim priredbam tega slovitega Flaubertovega romana, zaradi katerega so avtorja - in roman seveda - obsodili zaradi vulgarnosti in "navajanja" k prešuštništvu. Tudi ta Tasićeva priredba ne pusti nikogar ravnodušnega, saj kanček te gospe s podeželja verjetno nosimo nekako vsi v sebi. *Gospa Bovary* je, tako rekoč, večna, kot sama trdno izpove v najnovejši "strnjeni" uprizoritvi tega romana. Gustave Flaubert (1821-1880), ki ga literarni zgodovinarji uvrščajo med začetnike evropske objektivne kritične - realistične - proze, je roman *Madame Bovary*, ki je izhajal najprej l. 1856 v nadaljevanjih v literarni reviji *Revue de Paris*, izdal l. 1857. Prvič ga je v slovenščino prevedel Vladimir Levstik l. 1915. Protagonistka tega svetovno znanega dela, s katerim se je Flaubert kritično obregnil ob "romantične" romane, ki izkrivljajo realno podobo življenja, je Emma, ki je imela "romantične" predstave o zakonu in ljubezni. Te seveda se ji niso uresničile s poroko z dobrim, a dolgočasnim podeželskim zdravnikom. Mož jo obožuje, a v malem mestu, kjer se nič ne dogaja, si ona želi živah-

nem drhtenju protagonistov in posledično njihovem ravnanju. Čeprav je scenografsko (scenografka Vasilija Fišer, obenem tudi kostumografka, ki je igralce okusno oblekla v kostume iz gledališkega fundusa SNG Nova Gorica) uprizoritev uokvirjena v dnevno sobo malomeščanske hiše s pogledom na vrt, ima gledalec, kljub začetku in koncu, ki

vič, ki je s svojimi igralskimi kreacijami že kar nekajkrat pokazala, da so ji ustvarjalno blizu prav take psihološko zapletene dramske osebe. Imeniten je bil tudi gost Sandi Pavlin v več vlogah: župnika, ki v začetku predstavi Emmino zgodbo, profesorja, očeta Rouaulta in dr. Caniveta. Z naravno igro izkušenega igralca je dokazal, da ima, kljub letom, v sebi še veliko igralske izraznosti in energije. Emmin vdani mož Charles, ki misli, da je vsega kriv sam, in se ne zaveda, da je njegova žena tako nesrečna, je bil Gorazd Jakomini, ki zadnje čase vselej preseneča s svojimi preobrazbami in še nepoznanim igralskim izražanjem. Emmina izpričena ljubimca Leona in Rodolpha je živeto in prepričljivo orisal gost Vito Weis, povzpeta, lekar-narja Homaisa, predstavnik malomeščanske pritlehnosti, je izrazil poosebil Blaž Valič.

Predstava, ki opisuje "neki večni vsakdanjik" - koliko *madame Bovary* je v današnjih družbenih krogih, ki se ne razlikujejo od tistih iz prve polovice 19. stoletja! -, v katerem se pogublja tudi danes take po sreči in materialnem užitku hlastajoče duše, kot je bila Emmina, med satiričnim pogledom in ganjenostjo postavlja ogledalo nam samim, ki skušamo tudi svojo notranjo praznino zapolniti z brezcilnim tavanjem med varljivimi vabami v stvarnosti tega sveta, v katerem so iskrena čustva skoraj vedno le iluzija.

IK

SNG Nova Gorica

Otroška predstava Antonton na festivalu v Ankari

Na nedavnem 11. Mednarodnem otroškem gledališkem festivalu Little Ladies Little Gentlemen, ki ga je v turškem glavnem mestu Ankari organiziralo Turško nacionalno gledališče, je bila na sporedu tudi predstava *Antonton* Grigorja Viteza, ki jo je v režiji Tijane Zijanić postavilo na oder oktobra 2011 Slovensko narodno gledališče Nova Gorica. Protagonista te svojevrsne pravljice predstave "brez besed", ki zabavno prikazuje nekakšen narobe svet, izvrstno interpretira Peter Harl. Za to vlogo je prejel nagrado na festivalu v Splitu. Z *Antontonom*, ki so ga otroci povsod lepo sprejeli, je SNG Nova Gorica gostovalo tudi v Zagrebu, Sibeniku in Beogradu. / IK

Dolina Glinščice

Na prehodu med dvema svetovoma

Od petka, 15., do nedelje, 17. maja, bodo v občini Dolina potekale delavnice za valorizacijo naravnega kamna pod geslom *Dolina Glinščice: na prehodu med dvema svetovoma*. Dogodek sodi v projekt RoofOfRock - **Apnec kot skupni imenovalec naravne in kulturne dediščine vzdolž kraške obale Jadranskega morja** (www.roofrock.eu), ki je sofinanciran iz Jadranskega čezmejnega programa IPA 2007-2013 in na katerem sodelujeta, poleg partnerjev iz Slovenije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine, tudi Občina Dolina in Oddelek za geološke znanosti Univerze v Trstu. Namen projekta je vzpostaviti skupne temelje za trajnostno rabo, zaščito in promocijo ploščatih apnencev ter oblikovati smernice za trajnostno upravljanje ploščatih apnencev vzdolž jadranske obale.

Projekt RoofOfRock in njegove rezultate je v petek, 8. maja, v dvorani občinskega sveta predstavil koordinator aktivnosti Občine Dolina, Alen Sarđoć. Na tiskovni konferenci so med drugim spregovorili tudi odbornik za okolje, Franco Crevatini, vodja projekta Mitja Lovriha, odgovorna za upravljanje naravnega rezervata, Claudia Ferluga, ter strokovna ekipa, ki je opravila specifično študijo o geološki raznovrstnosti občinskega ozemlja z naslovom *Na prehodu: Študija za razumevanje stičišča fliša in karbonatnih kamnin ter vpliva slednjega na uporabo kamna v gradnji. Primer območja občine Dolina*. Zanimiva študija ni namenjena samo ožjemu strokovnemu izboru bralcev, ampak tudi širši javnosti, saj je bil namen le-te dati ustrezne napotke in smernice za pravilno gradnjo in izbiro elementov naravnega kamna. V ta namen bo študija tudi primerno nadgrajena v obliki publikacije-knjige v treh jezikih (slovenščini, italijanščini in angleščini). Tisk je predviden pred koncem junija.

Pod naslovom *Dolina Glinščice: na prehodu med*

dvema svetovoma, ki ima kot cilj ovrednotenje rezultatov projekta ter promocijo trajnostne rabe naravnega kamna, se bodo vrstile številne dejavnosti, ki bodo namenjene tako odraslim kot otrokom (delavnice obdelovanja kamna in gradnja suhega zidu, vodeni ogledi po krajevni naravni dediščini, projekcije kratkih filmov na temo kamna ter dokumentarcev). Poleg tega bo na trgu v Boljuncu sejum, na katerem bodo krajevni proizvajalci in obrtniki, ki se ukvarjajo z oblikovanjem kamna, razstavliali in prodajali lastne izdelke. Ističasno bo možen ogled treh razstav, katerih odprtje bo v petek, 15. maja, v poznih popoldanskih urah. V agriturizmu Zobec, v osmici Starec in v kleti Parovel bodo od petka do nedelje razstavljeni kamniti izdelki, skulpture in slike. (Za informacije in prijave na aktivnosti je na voljo e-naslov roofrock.eu@gmail.com ali 334 7961593 - od 9.30 do 12.30 ure.)

Glasbena revija Dante Alighieri

Dijaki NSŠ Sv. Cirila in Metoda so se lepo uvrstili

Foto Damj@n

Glasbena revija nižje srednje šole sv. Cirila in Metoda pri Sv. Ivanu, ki spada k večstopenjski šoli Vladimir Bartol, se že vrsto let navezuje na glasbeni natečaj, ki ga prireja italijanski licej Dante Alighieri. Do pred dvema letoma je bil natečaj liceja Dante odprt študentom tržaških višjih srednjih šol: na-

grajenci revije NSŠ pri Sv. Ivanu so lahko vsekakor izjemoma nastopali v sklopu širše manifestacije, kar je mladim slovenskim dijakom ponudilo dragoceno življenjsko in glasbeno izkušnjo. Ko so prireditelji natečaja Dante Alighieri leta 2013 povabili k sodelovanju tudi glasbenike ostalih nižjih srednjih šol, so pri-

stojni šole Sv. Cirila in Metoda ponudili 'bonus' nastopa na natečaju učencu in učenki krajevne osnovne šole Oton Župančič, ki sta se najboljšje uvrstila na glasbeni reviji NSŠ. To sta bila letos mladi pianist Jan Kuret Coretti in violinistka Alida Igarbana, ki sta se na natečaju šole Alighieri dobro uvrstila. Prav tako so se lepo odrezali tudi ostali nastopajoči NSŠ Sv. Cirila in Metoda. "To si profesorji glasbene vzgoje in posameznih instrumentov štejejo v veliko zadoščenje, saj se naše delo dejansko uvršča v neko vmesno obdobje v osebnih življenjski in učni rasti naših dijakov, ko še ne vemo, ali se bo iz njih rodil glasbenik ali kvečjemu suveren poslušalec glasbe", nam je povedal koordinator glasbene dogajanja na slovenski nižji srednji šoli Maurizio Marchesich, preden se je začel veliki finale uvrščenih na prvo in drugo absolutno mesto v veliki dvorani italijanskega liceja v bližini trga Oberdan v četrtek, 7. maja.

Gojenci prof. Marchesicha, ki sestavljajo ansambel harmonik (člani so Imad Saletović, Nina Imperia, Martin Carli, Emilio Micali, Manuel Fontana in Cosimo Fabris), so se v sekciji glasbenih skupin uvrstili na drugo absolutno mesto; duo kitaristov Guglielmo Ficuri in Gieole Mercandel pod mentorstvom prof. Paola Bembija so dosegli tretje absolutno mesto. Na natečaju je sodeloval tudi Mitja Tul, učenc harmonike na Glasbeni matici v razredu Fulvia Jurinčića, ki obiskuje licej Carducci: instrumenta ga na tej šoli uči Erik Kuret.

IG

Društvo slovenskih izobražencev

Krutost vojne v upodobitvah

Po ljubljanski mestni hiši, grosupeljski knjižnici in Doberdobu ima v gosteh razstavo slovenskega slikarja in likovnega pedagoga Janeza Vidica Društvo slovenskih izobražencev v Peter-

uniforme z bleščočimi čini, strelski jarki, pa tudi kraški elementi, neobrbiti obrazi in skupinski prizori. Izvirne ilustracije je uokviril in jih skrbno namestil slikarjev vnuk Luka Vidic, ki je ob svojem dedu

Sergij Pahor, Breda Ilich Klančnik in Marijan Kravos (foto Damj@n)

linovi dvorani. Sestavlja jo dvajset ilustracij, izdelanih v fini perorisbi, ki nudijo izvrstno slikovno spremljavo Vorančevemu romanu *Doberdob*. Vinjete so nastajale maja 1979 v Vidičevem intimnem dnevniku. V njih so prikazane vojaške

užival v risanju in tudi sam srkal ustvarjalni zagon v njegovem ateljeju. Razstavo in umetnika, ki se prvič predstavlja tržaškemu občinstvu po smrti, je v Društvu slovenskih izobražencev predstavila kustosinja in umetnostna zgodov-

vinarka Breda Ilich Klančnik. Zahvalila se je prof. Tanji Rebula, ki je dala pobudo za gostovanje tako v Doberdobu kot v Trstu, nato pa spregovorila o realistični usmeritvi in veristični, a tudi topli pripovedi, ki seva iz Vidičevih ilustracij. Že zelo zgodaj se je srečal s krutostjo vojne. Bil je zaprt v taboriščih v Gonarsu, Cedadu in Renicciju, od koder so se ohranile njegove prve ilustracije, ki jih je objavil v taboriščnem glasilu. Leta 1944 je odšel v partizane, dve leti pozneje pa se je vpisal na Akademijo upodabljajočih umetnosti v Ljubljani, kjer ga je učil prof. Božidar Jakac, njegov kolega pa je bil Jože Ciuha. Bil je likovni pedagog in je slikal na steklo. Postal je tehnični urednik pri založbi Obzorje. Izdelal je številne stenske kompozicije in poseben način praskank, ki krasijo notranjost in zunanost šolskih in drugih javnih poslopj po vsej Sloveniji. Izdelal je osnutke za vitraže v župnijski cerkvi sv. Jurija v Slovenskih Konjicah in spomenik talcem v Ljutomeru. Predsednik DSI Sergio Pahor je povzel pripoved romana *Doberdob*, pričevalskega in dokumentarnega prispevka o prvi svetovni vojni izpod peresa Lovra Kuharja - Prežihovega Vrancea, ki opisuje svojo vojaško izkušnjo, saj sta dva dela avtobiografska. Voranc je bil v 117. pešpolku, ki

je bil sestavljen na poseben način. V njem so bili politični osumljenci, pripadniki demokratičnih in drugih stremiljenj, ki so jih imeli za nevarne, a v resnici so bili le žrtve neumnih in podlih odločb. Rekrutirali so tudi moške iz taborišča Talerhof, ne glede na starost. Bataljon je bil pravi Babilon, saj je imel za svoj občevelni jezik nemščino. Takoj za Nemci so bili po številčnosti Slovenci, Čehi, Rusi in Poljaki. Odlomke iz romana Lovreta Kuharja, po katerih je Janez Vidic naslikal svoje ilustracije, je čudovito interpretiral član Radijskega odra Marijan Kravos. Občinstvo je poslušalo odlomke o sestavi pešpolka, kako so morali vojaki po italijanski vojni napovedi sodelovati na demonstracijah s kričanjem, o mučnem čakanju in strahu na soški fronti, a tudi zelo človeški in čustven odlomek srečanja med vojakom in mlado domačinko, ki je imela moža na ruski fronti že dva meseca. Sledil je odlomek o tem, ko je po veljstvo poslalo invalide v zaledje in je vladala huda lakota, kako je bil tedaj dragocen kos kruha. Vse to prikazujejo razstavljene ilustracije v fini perorisbi, ki kažejo skrben realizem. Vidic je zelo natančno portretiral romaneskne junake in sproti preverjal njihovo verodostojnost.

Šin

280-letnica cerkve sv. Florijana pri Banih

Blagoslovitev kamnitih plošč z ledinskimi imeni

V nedeljo, 3. maja, je bilo pri Banih prav slovesno ob praznovanju zavetnika sv. Florijana. Nekdanja privatna kapela družine Ustia, zgrajena daljnega leta 1735, je praznovala okroglo obletnico, 280 let. Sv. mašo je daroval župnik g. Franc Pohajar ob spremljavi domačega CPZ sv. Florijana pod vodstvom Melite Vidau. Župnik se je v pridigi navezal na življenje tega rimskega vojaka in na njegovo mučeniško smrt pri izprijčevanju vere. Omenil je 70-letnico konca druge svetovne vojne in s tem povezano obeležje pred cerkvico, ki spominja na padle vaščane v dveh svetovnih vojnah. Pred krajšo zunanjo slovesnostjo in obeležitvijo 15-letnice postavitve tega spomenika se je tudi zbor s pesmijo poklonil tem domačinom, žrtvam dveh grozljivih spopadov v človeški zgodovini. Nato je P. Vidau podal krajši prerez zgodovine cerkvice in tega posestva z vsemi peripetijami, skozi katere je šel ta Božji hram; med drugim je prestal večkratno menjavo lastništva; najprej ga je imela v lasti družina Ustia Bidischini in končno Burgstaller. Ker ni bilo nasledstva, so dediči leta 1924 posest

pravilo je bila cerkvice oskrunjena in spremenjena v vojaško skladišče. Po drugi svetovni vojni, ob skrajšnjem izteku mandata anglo-ameriškim četam, je uspelo tedanjemu kaplanu na Opčinah g. Angelu Kosmaču, da so vojaške oblasti oskrunjeno svetišče ponovno vrnile Cerkvi v bogoslužne namene. Nato je Neva Hussu spregovorila o vrtnici burbonki; te so nekoč krasile vrt vile rodbine Burgstaller. Pred stoletjem je na tem posestvu delala Lucija Milkovič Špehah, ki si je za spomin vzela nekaj sadik domov. Pred kratkim sta njena vnuka (eden živi v Avstraliji) razkrila, da še vedno hranita njene sadike. Na prošnjo vaščanov so se te vrtnice vrnile in bile ob tej priložnosti posajene blizu cerkvice. Vidau je končal poseg z željo, da bi ohranili vse lepo, pristno in plemenito, kar premorejo v vasi. Po molitvi in blagoslovitvi spomenika so prisotni šli do prostora vaškega društva, kjer jih je nagovorila predsednica Norma Križmančič. Predstavila je gostujoči MePZ Fran Venturini od Domja, ki ga vodi Cinzia Sanzin. V nadaljevanju je poudarila sodelovanje, ki se je ustvarilo med versko skupnostjo, jusom Bani

in SKD Gradom ob praznovanju zavetnika vasi sv. Florijana, tudi za postavitev teh kamnitih plošč z ledinskimi imeni, ki bodo pričala prihodnjim rodovom o navezanosti vaščanov na navade in rojstni kraj. Orisala je tudi zgodovino društvenega delovanja v vasi, ki slavi letos 110-letnico. Prvotno se je imenovalo društvo Gaj, po ponovni obuditvi leta

1990 se je spremenilo v SKD Grad. Povedala je, da se je, po ukinitvi v času fašizma vsakršne dejavnosti v slovenskem jeziku, po drugi svetovni vojni ponovno obudila posvetna dejavnost; a le za kratek čas. Kmalu nato je namreč zaradi Kominforma prišlo do razdora v vasi in do zamrtja kulturne de-

javnosti. Potrebna so bila desetletja in nova generacija, da se je pričela leta 1985 prebujati potreba po kulturni dejavnosti.

Sledil je nastop MePZ Fran Venturini, ki je odpel nekaj pesmi. Nato je župnik blagoslovil kamnito ploščo na zidu društva z ledinskimi imenom Du-l'nje b'rj'č. Kulturni spored se je nadaljeval s pesmijo MePZ Fran Venturini; na kraju je Neva Hussu o vsakem lediskem imenu povedala nekaj, kar je zbudilo prisotne k razmišljanju za ohranitev teh in drugih ledinskih imen v vasi, ki se vedno bolj stara in prazni. Po zahvali geometru Andreju Sosiču in kamnoseku Jerneju Bortolatu za izdelavo teh kamnitih plošč se je pričel obhod po vasi za blagoslovitev ostalih plošč. Najprej Gur'l'nje b'rj'č, N' Plj'se, P'r Čuk'veh in ob koncu še dveh kamnitih obeležij Staje in U'grace.

Tako se je končal obred blagoslovitve teh vklesanih ledinskih imen v kraški kamen, zanamcem v spomin o prednikih, ki so tem predelom vasi dali ta imena. Zavetnik vasi sv. Florijan se večkrat rad poigra in pokropi vaške dogodke, a tokrat je bil prizanesljiv, tako se je lahko celoten spored končal brez dežja. Praznovanje se je izteklo v prijetnem vzdušju ob druženju in novih poznanstvih in društvenih pristorih.

Pavel Vidau

Srečanje v Nabrežini / Mladi za Prihodnost

O zloglasni reformi krajevnih uprav

Domet zanimanja preprostih volivcev (takih, ki se s politiko ne ukvarjajo) za poslovanje javne uprave navadno ne presega meje zasebnih – trenutnih interesov, ki jih lahko uokvirimo v skrb za gradbeno dovoljenja, davek na nepremičnine, ločeno nabiranje odpadkov itd. Tako vedenje ni napačno, je pa morda strateško zgrešeno. Še zlasti ko smo v obdobju korenitih reform, kakršna je sedaj deželna, ki bo močno preobčila ustroj naših javnih uprav: ta bo tako ali drugače zarezala v naš vsakdan in – kar se nas manjšincev tiče – tudi v naše narodno telo.

To je dejansko sinteza problema, ki sta ga v dvorani Grudnove hiše v sredo, 6. maja, na povabilo mladinske sekcije Mladi za Prihodnost analizirala in razčlenila deželni svetnik in podpredsednik deželnega parlamenta Igor Gabrovec ter pravnik in občinski svetnik v Dberdobu Marko Jarc. Reformo krajevnih uprav v vidiku ustanovitve teritorialnih unij (kar dejansko pomeni poenotenje pristojnosti različnih občin, njihovih uradov in občinskih svetov v večjo teritorialno enoto) je deželni zakonodajalec izvedel, sklicujoč se na izgovor, da bosta

državna in deželna blagajna imeli več finančnega kisika v odnosu do stabilizacijskih politik, kot smo temu nekoč pravili. "Nihče, niti odbornik Panontin in njegovi funkcionarji pa dejansko ne vedo povedati, v kolikšni meri bi

obmejnega pasu do Furlanije. To postavlja naše 'slovenske' občine, ki so zgoščene na skrajnem vzhodnem predelu, v škripce zlasti glede ohranjanja ravni zaščite, ki jo določa zaščitni zakon. Cena za 'svobodo' bi bila za

Foto Damj@n

nov ustroj razbremenil javno bilanco", je dejal Gabrovec.

Medobčinsko združevanje bi v bistvu razvrednotilo vlogo in pristojnosti manjših občin in jih domala izenačilo skromnemu pomenu, ki ga imajo rajonski sveti. Na območju FJK bi tako uredili 17 unij, na Tržaškem bi en tvorsten osebik sestavljale vse občne pokrajine s težiščem na občini Trst, Posočje pa bi bilo razdeljeno na dve enoti. Na podlagi doslej začrtanih teritorialnih obsegov novih upravnih osebikov se njihova oblika razteza vodoravno, od

občine, ki bi izstopile iz tega načrta, res slana. Dežela je napovedala, da bodo občine, ki ne bodo stopile na pot unij, prikrajšane za tretjino finančnih sredstev: to pomeni, da bi občina Devin-Nabrežina na primer prejela 1.500.000 evrov manj denarja. Da bi ohranili neokrnjen nivo storitev, bi morala uprava posledično zvišati davke na občinskem območju: ali bi tako občani radi ohranili avtonomijo za vsako ceno?

Glede na izhodiščno misel tega zapisa je najbrž ne bi, pa četudi

bi nov osebik, na primer pri nas, slonel na neuravnoteženem odnosu med občino Trst in okolico: kakor koli že, bi glavno mesto dežele v razmerju do ostalih okoliških občin pokrajine ohranilo večino (15 glasov Trst, 10 ostali). Kako naj bi se tržaški župan pri pisanju pravil novega upravnega osebka odpovedal taki premoči, kako naj bi v primeru koncesij upravičil razvrednotenje svoje občine v prid okoliških?

Prav zato se danes postavlja ključno vprašanje pisanja statutov medobčinskih unij, kar odpira nov nivo političnega soočanja med slovensko narodno skupnostjo in deželno večino glede ohranitve upravne avtonomije in skladnosti reforme z zaščitnim zakonom. Dejansko je problem politične narave, ki se bo razrešil na podlagi subtilne šahovske igre. Razumljivo je, da je bil dosednji frontalni napad na deželno predsednico Serracchinijev s strani slovenskih županov Demokratske stranke neprimeren za strankarsko disciplino. Priziv zoper zakon je v naših krajih sprožila le občina Števerjan, kateri so se pridružili še nekateri posamezniki drugih občin in kasneje, na sklep tamkajšnjega občinskega sveta, tudi občina Dolina: v briški občini je maneverski prostor SSK večji, drugod pa bi se v primeru spora koalicija med SSK in DS dejansko razbila. Prva poteza je bila v prid 'kraljici', končni izid igre pa je – vsaj tako upamo – še odprt.

IG

Obvestila

Društvo slovenskih izobražencev in Knjižnica Dušana Černeta vabita v ponedeljek, 18. maja, v Peterlinovo dvorano v ul. Donizetti 3 v Trstu na večer Med papežem in kraljem - pogovor o prepletanju

jugoslovanske in vaticanske diplomacije v prvi polovici prejšnjega stoletja. O nedavni izdaji avtobiografije in dokumentov diplomata msgr. dr. Nikole Moscatella (1885-1961) bo spregovoril njihov urednik, mladi hrvaški zgodovinar dr. Stipe Kljajić iz Zagreba. Začetek ob 20.30.

Prihodnje srečanje v DSI

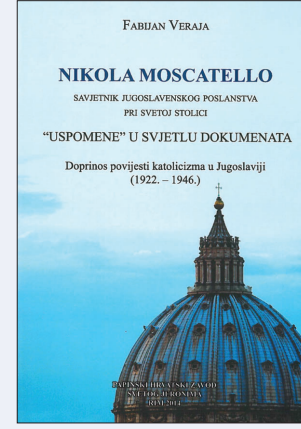
Med papežem in kraljem

Prihodnji kulturni večer v Peterlinovi dvorani v Trstu, na katerega vabita Društvo slovenskih izobražencev in Knjižnica Dušana Černeta v ponedeljek, 18. maja, ob 20.30, bo nosil naslov Med papežem in kraljem. Šlo bo za pogovor o prepletanju jugoslovanske in vaticanske diplomacije in politike v prvi polovici prejšnjega stoletja, torej o času po nastanku Kraljevine SHS, o položaju katoličanov v prvi Jugoslaviji, o prizadevanjih za konkordat med Sv. sedežem in Jugoslavijo, o okupaciji, koncentracijskih taboriščih, grozotah in političnih dilemah druge svetovne vojne.

Po tej zahtevni, a zanimivi snovi nas bo vodil 32-letni hrvaški zgodovinar dr. Stipe Kljajić iz Hrvaškega inštituta za zgodovino v Zagrebu. Nedavno je namreč z znanstvenim aparatom sodeloval pri izdaji avtobiografije in izbora dokumentov msgr. dr. Nikole Moscatella (Dol na Hvaru, 1885 - Rim, 1961), ki je bil katoliški duhovnik in v letih 1922-46 jugoslovanski diplomatski predstavnik pri Sv. stolici v Rimu. Knjigo na 424 straneh je izdal Hrvaški papeški zavod sv.

Hieronima v Rimu.

Sam Moscatello je dal spominom, ki jih je narekoval v letih 1957-59, naslov Neprijatelj Papin radi Kralja, neprijatelj Kraljev radi Pape, saj je bil spricho duhovniškega stanu in državne službe (dominantno pravoslavne oblasti) v nenavadnem položaju, vsekakor pa je delal na izrednem cerkvenopolitičnem razgledišču, saj se je srečeval z najvišjimi jugoslovanskimi voditelji, od kralja Aleksandra do Tita, in cerkvenimi predstavniki, na primer poznejšima papežema Pacelijem in Montinijem.

Šinkovec za konec niza srečanj v Finžgarjevem domu

O uspešni pobudi s predsednico društva Lučko Peterlin

Meseca aprila se je končal letošnji niz srečanj v Finžgarjevem domu, ki so poslušalce zbrala na temo poti, ki nas peljejo do sebe in drugih. Še enkrat je na Opčinah pred številno publiko spregovoril mag. Silvo Šinkovec, ki je strokovno, a hkrati tudi duhovno dokazoval, da za to, da lahko ljubimo druge ljudi, se moramo prej naučiti imeti radi same sebe in odkriti zaklad, ki je v nas. Pater jezuit Silvo Šinkovec je študiral defektologijo in filozofijo v Ljubljani in Dublinu, znanja iz

teologije in psihologije si je pridobil v Rimu na papeški univerzi Gregoriana. Svojo službo je opravljal v dijaškem domu in bil šolski svetovalec, vodil je Skupnost krščanskega življenja, sedaj pa že dolgo let sodeluje z Društvom katoliških pedagogov. Opravlja funkcijo rektorja cerkve sv. Jožefa v Ljubljani, je direktor Zavoda sv. Ignacija in urednik revije Vzgoja. O letošnji izvedbi mesečnih vzgojnih srečanj na Opčinah smo se na kratko pogovorili s predsednico društva Finžgarjev dom Lučko Peterlin.

Vaša pobuda je v našem prostoru doživela lep uspeh. Ali ste zadovoljni s to sezono?

Ker je to že četrto leto predavanj, ki se dotikajo sorodnih področij, saj govori o vzgoji, pozitivnih odnosih v družini in družbi ter do samega sebe, sem bila na začetku sezone v dvomu, ali bomo počasi doživljali osip obiskovalcev. Pa ni bilo tako. Dvorana je bila skoraj vedno polna, imeli smo pozorne in hvaležne poslušalce.

Zakaj so ta srečanja edinstvena v našem prostoru?
Predavatelji se lotevajo proble-

Foto dpd

mov, ki bremenijo našo družbo, na sicer živahen in vsem dostopen ter razumljiv način, pa vendar zelo strokovno. Vsi so podkovani, trdit-

ve izvirajo iz preverjenih in dolgoletnih študij ali osebnih izkušenj. Res je, da iščemo imena, katerih prepričanja slonijo na krščanskih etičnih vrednotah, teh vrednot pa nikdar ne vsiljujejo. Naši predavatelji niso nikoli pridigarski.

Kdo so obiskovalci in ali se širi krog zanimanja?

Krog obiskovalcev je zelo raznolik, tako po starosti kot po spolu, izobrazbi, tudi kraju bivanja. Zanimivo se mi zdi, da med poslušalci vidimo mnogo mladih obrazov in moških, ki se drugače redkokdaj udeležujejo predavanj v vzgojno ali psihološko vsebino. Včasih nas obiščejo kar cele družine. Krog zanimanja se širi, predvsem na podlagi ustnih priporočil - navdušeni poslušalci širijo glas o kakovosti ponudbe. Za vsakim predavanjem stoji vztrajno in zamudno delo organizatorjev, ki tiskajo

letake, pišejo članke in oglašajo dogodek v medijih. Ne vem, če se krog res širi: nekaterih včasih ni, pa pridejo drugi. Dvorana pa je skoraj zmeraj polno zasedena.

Kaj načrtujete za naslednje leto in koga bi še radi z nizom zamikalji?

O tem še nisimo podrobno govorili. Dokler je zanimanje tako živo, se morda ne splača spreminjati ponudbe. Mika me, da bi poskusili poživiti pristop z majhno novostjo, pa ne vem, če bo ostalim ideja všeč. Seveda bi radi z nizom še bolj pritegnili mlade. Vsi o njih govorimo, ker vemo, da sloni prihodnost na njih. Pritegniti mlade - nekateri so res kar pretirano zaposleni - pa ni enostavno. Če jih bo tema zanimala in bodo slišali, da se jim splača "žrtvovati" večer, bodo prišli.

Jernej Šček

Župnija sv. Jerneja apostola z Opčin

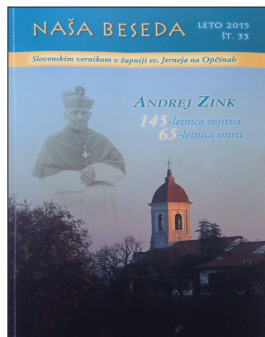
Naša beseda: vsebina vse bolj bogata

Ko smo vzeli v roke tokratno izdajo zbornika *Naša beseda*, ki vsako leto bogati velikonočni čas vernikov župnije sv. Jerneja na Opčinah, pri Banah in na Ferlugih, smo bili takoj pozorni na vezavo publikacije. Debelina je kazala, da bo tudi letošnja vsebina bogata: in tako je bilo! Daleč so časi, ko je velikonočno glasilo leta 1984 na podlagi daljnovidne zamisli prof. Ivana Artača in prof. Vinka Beličiča začelo izhajati na skopem številu ciklostilnih papirjev. Pogled se nam je nato izbistril na naslovnici, na kateri je poleg

zvonika openskega Božjega hrana natisnjena podoba nepozabnega župnika, dekana in kanonika Andreja Zinka. Letos namreč obhajamo 145-letnico rojstva in 65-letnico smrti duhovnika, ki se je rodil na Vrdeli pri Sv. Ivanu. G. Zink je bil v duhovnika posvečen 14. julija 1894 v tržaški stolnici sv. Justa, 23. julija 1912 pa mu je župnijo sv. Jerneja na Opčinah zaupal takratni tržaško-koprski škof Andrej Karlin. "Ves čas župnikovanja je bil na Opčinah, predvsem med obema vojnama, nenadomestljiva opora svojim župljanom",

piše v razlagalnem sestavku na nasprotni strani kolofona: v njem lahko bralec prebere, da je zbornik *Naša beseda* izdala župnija sv. Jerneja apostola na Opčinah, založila pa sta ga Društvo Finžgarjev dom in založba Mladika.

V vsebino zbornika nas kot po navadi uvaja zapis domačega župnika g. Franca Pohajača. Oopenski dušni pastir tokrat izhaja iz Sokratove modrosti o tem, da neresnične, slabe in nebištvene reči nam jemljejo življenjske moči in jih je zato bolje zamolčati. Navezuje se tudi na besede papeža Frančiška, ki nam kažejo preprosto resnico, da "Bog misli name! Jaz sem v Gospodovih mislih, v njegovem srcu"! G. Pohajač na

letnici rojstva, prof. Ivana Artača ob desetletnici smrti in nekdanjega domačega učitelja Štefana Ferluge. Posebno pozornost je

ted podlagi vošči vsem bralcem veliko pozitivne velikonočne energije. Sledi seznam verskih dogodkov v velikonočnem času v openski župnijski cerkvi in podružnih cerkvah sv. Florijana pri Banah in Lurške Matere Božje na Ferlugih. Tudi tokrat se pisci openskega glasila spominjajo pomembnih veljakov, že omenjenega župnika g. Zinka, Ubalda Vrabca ob njegovi 110-

letnici rojstva, prof. Ivana Artača ob desetletnici smrti in nekdanjega domačega učitelja Štefana Ferluge. Posebno pozornost je

uredniški odbor namenil spominu na nedavno preminulega g. Dušana Jakomina in Alojzu Rebuli, ki je prejel prestižno nagrado Državljan Evrope. Pretresljivi so spomini interniranca v Dachau Milana Guština ob 70-letnici osvoboditve. Naša beseda prinaša tudi izbor zapisov, ki obravnavajo vesti iz domačih šolskih ustanov, umetniške znamenitosti domače cerkve sv. Jerneja, delovanje Zadružne kraške banke, bogat niz predavanj, ki se vrstijo v Finžgarjevem domu (kjer je izredno aktivna tudi gledališka dejavnost Društva Finžgarjev dom), in vsestransko prizadevanje Sklada Mitja Čuk. Na Opčinah je izjemno razvejeno tudi pevsko delovanje, ki ga je letos obogatil izid prve zgoščenke domačega Mešanega cerkvenega pevskega zboru Sv. Jernej z naslovom *Naša zbor-*

vođa, Stane Malič in Ubald Vrabec. Več zapisov je namenjenih temu pevskeemu sestavu, ki ga vodi Janko Ban, in njegovih moški pevski skupini (vodi jo Walter Lo Nigro), ki se je lani preimenovala v Moški komorni zbor Stane Malič. Posebno dragoceno je tudi mladinsko pevsko delovanje v društvu Vesela pomlad, ki sloni na zborovodskem in pedagoškem prizadevanju Andreje Stucin. Dragocen je tudi utrinek verskega življenja od Banov in Ferlugov. Poleg raznovrstnih razmišljanj, zlasti o domači kulturni in arhitektonski dediščini, razpoloženskih in spominskih ter pesniških utrinov sta tudi v letošnji Naši besedi prikaz pastoralnega delovanja v župniji sv. Jerneja ap. z Opčin, od Banov in Ferlugov ter seznam najstarejših župljanov.

IG

O praznovanju obletnice zgodovinskega dogodka iz leta 1945

Laži in resnica o petomajski Ajdovščini

Glavni občinski praznik v Ajdovščini že vsa povojna leta praznujejo na moč slovesno. Slovesnosti trajajo več dni. Tokrat na praznik vsakogar opomni že visoki mlaj sredi mesta, na katerem vihra rdeča zastava. Prvo majsko soboto pa so na glavnem trgu politiki iz leve politične opcije in člani zveze borcev pripravili proslavo z glasnimi

politimi sporočili. Praznik, ki je sicer uradno 5. maja, je obletnica zgodovinskega dogodka iz leta 1945, ko je nova oblast svojo prvo vladno ustoličila v Ajdovščini. Takrat Ljubljane okupatorji še niso zapustili, hkrati pa je to bila simbolična gesta, ki je razglasila Primorsko kot del Slovenije. Uradno se ta dogodek še vedno imenuje ustanovitev prve slovenske vlade. A zgodovinska dejstva govore drugače. Republika Slovenija je v resnici že peta (5.) slovenska država. Prva slovenska država je nastala okrog leta 630 na ozemlju sedanje avstrijske Koroške. Karantanijski so vladali slovenski knezi več kot stoletje. Druga slovenska država Spodnja Panonija je imela središče jugozahodno od Blatnega jezera na Madžarskem. Čeprav je neodvi-

snost trajala samo nekaj let, gre za suvereno državo. Tretja država, ki so jo ustanovili Slovenci, je bila Država Slovencev, Hrvatov in Srbov konec prve svetovne vojne. Obsegala je Slovenijo z Istro, Hrvaško, Bosno in Vojvodino. Država je bila na podlagi samoodločbe narodov razglašena v Ljubljani 29. oktobra 1918 v prisotnosti več kot 30.000 ljudi. Vrhovna oblast države SHS

Srbi. Ajdovska vlada ima zelo velik pomen zaradi Primorske. Ne Karantanija ne Spodnja Panonija nista obsegali sedanje Primorske, leta 1918 pa je italijanska okupacija zatrla primorske osamosvojitvene težnje. Ajdovska vlada je potemtakem tudi prva slovenska vlada, vendar le za Primorsko. Pomembna tudi zaradi konca okupacije in ker v predvojni Jugoslaviji od leta 1930 naprej ni bilo več prave demokracije. Ne glede na to, da je vlada bila komunistična in simbol novega totalitarizma, pa je Primorci niso videli v tej luči. Za Primorce je bila ta vlada simbol osvoboditve in združitve s Slovenijo. Tudi peterakra takrat Primorcem ni predstavljala partijske diktature, ampak bolj nov pravičnejši družbeni red. Zaradi tega ne moremo ajdovske vlade imeti samo za prvo vlado komunistične Slovenije, ampak za nekaj več. Seveda predvsem s primorskega zornega kota.

Za resnično prvo slovensko vlado bi lahko imenovali vlado, ki jo je izvolil parlament, v katerem je bila večina političnih predstavnikov, ki so bili izvoljeni na zadnjih predvojnih volitvah. Ti predstavniki so se sestali 3. maja v Ljubljani in imenovali vlado iz liberalne in ljudske stranke, ki sta pred vojno predstavljali veliko večino naroda. Čeprav v tistem trenutku ta vlada verjetno ni predstavljala večinske volje ljudi, je tudi to bila slovenska vlada. Dejansko pa je prva slovenska vlada, ki je bila suverena in demokratična, nastala po prvih demokratičnih volitvah leta 1990. Zato bi težko kateri koli drugi vladi iz preteklosti rekli prva slovenska vlada. Še najmanj pa vladi, ki je nastala kot diktatura.

Tino Mamič

Govor evropskega poslanca Alojza Peterle v Špetru 24. 4. Beneški Slovenci plačali ceno razdeljene Evrope

Čestitam izdajateljem za Cuffolov dnevnik o drugi svetovni vojni. Gre za pomembno in dragoceno pričevanje nekoga, ki je doživel tisti čas na težek način. Kot geograf, zgodovinarju in politiku se mi zdi, da se prav na začetku najprej spomnimo, v kakšnem zgodovinskem prostoru se nahajamo. Prav ta prostor so izredno zaznamovale zgodovinske ločnice. Ne bi šel nazaj v Langobardski limes, ampak bi prvo svetovno vojno že močneje omenil. Tu v bližini so se dogajale ključne bitke. Navsezadnje ne daleč, v Trstu, so se dogajale zadnje bitke druge svetovne vojne, potem pa je tukaj prišlo do železne zavese, ki je trdno delila Evropo na njen demokratični in nedemokratični del. Živeti v takem prostoru, na robu, ob meji ni vedno lahko, kot pravi tudi Cuffolova knjiga. Velika politika ne upošteva identitete manjših skupnosti in jih rada žrtvuje višjim interesom. In tudi zadeve, brez velikega smisla za razlikovanje, poenostavlja. Mene je zelo zanimalo, kakšen je bil odnos v preteklosti med Italijani in Slovenci. Lahko rečemo, da Italijani dolgo niso poznali Slovencev. Poznali so nas bolj v političnem kontekstu. Poznali so

nas, tudi Beneške Slovence, kot Slovane, kasneje kot Jugoslovane, malo prej kot ljudi, ki delujejo v avstrijskem interesu. Niso nas priznavali kot narod s svojo identiteto. Šele po osamosvojitvi Slovenije je prišlo do premika, da nas Italija ne doživlja kot neko neprepoznavno entiteto, ampak nas poslej priznava kot narod, ki deli z Italijani isto evropsko kulturo. Zdaj nas ne vidijo več kot izvidnice Moskve, kot zadnji del sivega imperija in tako naprej. Beneški Slovenci so bili po vojni na neki način sumljivi. Propaganda jih je predstavljala kot izvidnico Moskve, bili so nekakšni državljani z napako. Hkrati so bili tudi Slovenci z napako, kajti njihova identiteta se je deskvalificirala, češ da ne gre za prave Slovence, ampak za ljudi, ki govorijo samo neko narečje. Sicer ta element ni še povsem prešel v zgodovino. Vesel sem, da je v teh krajih s postavitvijo slovenske države prišlo tudi do nove samozavesti, do večje sproščenosti in tudi do novega okvira za sodelovanje z Italijo. Dokler nismo imeli svoje države, smo se lahko Slovenci samo kot del večjih državnih skupnosti borili za našo identiteto in tudi za Slovence, ki niso živeli z nami. Po vsem tem, kar se je zgodilo, lahko

upravičeno govorimo, da so Beneški Slovenci eni od tistih, ki so plačali ceno razdeljene Evrope. Še pred tem so plačali ceno političnemu razvoju, ki jim ni omogočal popolne povezave z matičnim narodom, ker z njim niso živeli v isti politični tvorbi in to se je seveda poznalo tudi v odnosu do knjižnega jezika. Če nimaš šol v svojem jeziku, so s knjižnim jezikom seveda težave. Če se v Beneški Sloveniji ni pojavila raba knjižnega jezika, je seveda zaradi tega. Nihče ne krivi Beneških Slovencev. Ko sva se nekoč v Gorici srečala dva zunanja ministra, že pokojni Emilio Colombo in jaz, sva se pogovorila tudi o teh bolečih zadevah, tudi o tem, kar se je zgodilo v tem prostoru v času fašizma, med vojno in po njej. Takrat sva se dogovorila, da ustanovimo mešano kulturno zgodovinsko komisijo, v kateri sta bila tudi pisatelj Fulvio Tomizza in Saša Vuga. Od kar imamo njeno poročilo, o teh zadevah govorimo drugače. Po petdesetih šeststih letih je mešana komisija podpisala skupno zgodovino Italijanov in Slovencev v tem prostoru. S skupnim jezikom so povedali, kaj so bili fašizem, nacizem, komunizem in kaj je vse to za te ljudi in te kraje pomenilo. Sem zelo vesel, da je bilo to poročilo uspešno zaključeno, žal

pa mi je, da politika ni izkoristila dela zgodovinarjev z večjo politično ambicijo. Na podlagi tega, kar so povedali zgodovinarji o težkih temah, bi lahko politika naredila več, kot je, pa vendar moram reči, da je prišlo do premikov. Rad bi vam povedal tudi, da se z veseljem spominjam, da smo skupaj na Matjurju praznovali pristop Slovenije k Evropski zvezi. Moram reči, da sem čutil takrat veliko olajšanje in pričakovanje. Mislim, da se je stari koncept sovražnika tisti večer še bolj odmaknil, kot se je že prej. Kljub temu ostaja naloga politike, kulture, vzgoje še naprej razbremenjevati ta prostor od neprijetnih ostankov zgodovine in ga še bolj odpirati prihodnosti. Bistveno je za Evro-

po, da spoštuje vse svoje identitete. Identiteta pa ni kvantitativen pojem, pri identiteti se ne preštevamo, ampak spoštujemo drugačnost, izražamo pozornost. Za vsako skupnost, tudi za Beneške Slovence v vseh njihovih dolinah in bregovih, je spoštovanje njihove identitete prva zadeva. Pozornost in podpora sta potrebni, da bomo premagali posledice nepozornosti in zaostajanja v preteklosti. Ne bom navajal števil, a Beneška Slo-

venija je doživela izredno nevaren demografski razvoj in tudi Beneški Slovenci so šli drugam v Evropo in tam obdržali svojo identiteto. Mislim, da bi bilo treba danes to evropsko spoštovanje identitete, ta občutek za drugega in smisel za skupno delo aplicirati na vseh ravneh tudi v manjših skupnostih. Na celi črti nekdanje železne zavese, od Baltika do Jadrana, je še možnost, da bi pokazali, kaj zmoremo narediti skupaj, če to hočemo.

Vsi manjši številčni narodi smo se v preteklosti borili za svojo identiteto, za pravico do jezika, za pravico do političnega zastopstva. Danes je naša identiteta priznana, spoštovana, dobrodošla, bogati Evropsko zvezo in jaz bi si samo želel, da je ta občutek navzoč povsod v Evropski uniji za vsako mejo, da nihče ne bo prizadet ali ogrožen, zato ker govori svoj jezik, ker misli po svoje in tako naprej. Želel bi, da ta nova evropska kultura doseže vsa evropska območja, zlasti obmejna. Videli smo, kako ne gre, kako je težko napredovati. Videli smo tudi, kakšne posledice je pustila obrobnost, kajti države se niso zadosti trudile za obrobna območja na eni in drugi strani nekdanje železne zavese. Tudi Posočje je veljalo lep čas za manj razvito območje, ker mu Jugoslavija ni posvečala pozornosti. Naša skupna dolžnost je, da izkoristimo državna, deželna in evropska sredstva za razvoj, da bi preprečili nadaljnje propadanje. Želel bi si seveda, da bi manjšina in njene organizacije živele še naprej, tako da bi bili vsi skupaj bogatejši.

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (96)

Mariza Perat

Cerkev Marije Vnebovzete na Repentabru

V povojnih letih se je seveda razživela tudi kulturna dejavnost. Obnovilo se je prosvetno

približno teden dni. Konča se na nedeljo, ko se novoporočenca peš napotita v repentabrsko cerkev k poročenemu obredu. Spremlja ju 400 ali tudi več svatov. Vsi so v narodnih nošah.

Nastop otroškega zbora Zvonček

delovanje, še zlasti zborovska dejavnost. Tu deluje otroški oziroma mladinski zbor Zvonček, ki ga vodi g. Anton Bedenčič. Mladi pevci so v okviru pevskih turnej prepotovali Nemčijo, Anglijo, Francijo, Švico, Avstrijo in Belgijo. Tu sta še mešani pevski zbor Repentabor, zdaj ga vodi Martina Škabar, pred tem pa ga je vodil g. Bedenčič, in moški zbor Kraški dom z zborovodkinjo Vesno Guštin. Posebna zanimivost Repentabra oziroma Repna je Kraška hiša, ki jo je leta 1968 odkupila zadruga Naš Kras. Stavba sega vsaj v 18.

Kraška hiša

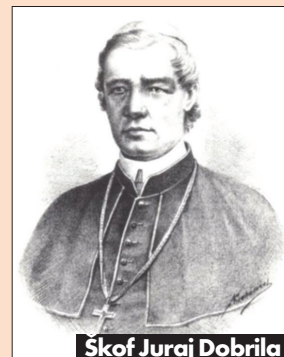

Kraška ohcet 1.9.1985 - ženin Franco Simonetti in nevesta Morana Sossi

in tudi njeni prostori z ustrezno opremo so odraz te dobe. Hiša je odprta v poletnih mesecih. V njej so razstave, kulturni večeri in koncerti na prostem. Seveda ne smemo na Repentabru mimo Kraške ohceti. To je obhajanje poroke, kot je bila navada v 2. polovici 19. stol. Zamisel, da bi oživili ta stari običaj, se je pojavila ob nastanku Kraške hiše leta 1968. Kraška ohcet je največja folklorna in etnografska prireditev v zamejstvu in je vsako drugo leto proti koncu avgusta. Praznovanje traja

stol. darsko društvo in pa godba na pihala. Leta 1908 je na Repentabru imelo veliko zborovanje Učiteljsko društvo za Kras, društvo Tabor pa je po letu 1912 imelo tu svojo knjižnico in tamburaški odsek. / dalje

Skof Juraj Dobrila

Zakaj po mnenju Milana Kučana oblast po drugi svetovni vojni v Sloveniji ni uvedla demokracije

Predlagajo odpis dolgov za okoli 200.000 revnih ljudi

V Sloveniji v maju, sicer v času prebujajoče pomladi in pogosto prebujajoče radosti, razmere vsiljujejo posebne dogodke. Politika, tista vidna oziroma delujoča kot izvršilna oblast, z domnevni usmerjalci v ozadju, pa njen drugi del, ki deluje v opoziciji in ki naj bi ga še zmeraj najbolj usklajeval in opogumljal Janez Janša, na proslavah, srečanjih in drugačnih prireditvah obeležujeta 70. obletnico konca druge svetovne vojne in po uradni razlagi tistega obdobja, tudi osvoboditve.

Na proslavah sodeluje večje število starejših ljudi, mlajših pa je manj. Med prisotnimi pa je kot vedno v polpretekli zgodovini prisotna dilema, kaj je nastalo ob koncu druge svetovne vojne maja leta 1945 v Sloveniji. Se je po zlomu fašizma, nacizma in domače protirevolucije zgodila svoboda z demokracijo, ali pa se je začelo obdobje nove diktature, tiste, ki so jo zasnovali ideologi in organizatorji t. i. narodnoosvobodilnega boja. Odgovori so seveda zmeraj enaki. Tudi na letošnjih proslavah se pojavlja oziroma ponavlja največ trditve, da so partizani ob koncu druge svetovne vojne v deželo prinesli svobodo in demokracijo in s tem po njihovem zatrjevanju ustvarili izhodišča in pogoje za poznejšo ustanovitve samostojne države Slovenije.

Milan Brglez

Takšne trditve so seveda logične in pričakovane, saj skoraj vse slovesnosti ob zaznamovanju obletnice konca druge svetovne vojne in t. i. osvoboditve izvajajo organizacije Zveze borcev, ki so globoko privržene znanim ideološkim in političnim stališčem vladajoče levice. Slišati je bilo sicer nekaj glasov iz opozi-

preobrat v svojem razmišljanju in stališčih, saj je isti politik, torej predsednik slovenskega parlamenta, še nedavno v nekem intervjuju opravičeval poveljne poboje z nekakšnimi pravicami, ki naj bi bile utemeljene v naravnem pravu. Bolj načelen se zdi predsednik države Borut Pahor, ki svojih mnenj vsaj glede pomiritev in sprave ne spreminja.

Nekdanjim borcem in javnosti je na majski proslavi sporočil: "Čas je, da ne pozabimo, a se pomirimo. Kako je sploh mogoče, da smo Slovenci skoraj tri četrt stoletja po koncu druge svetovne vojne odpustili Nemcem in Italijanom, brat bratu pa ne?" Med govorniki na proslavah je bil nemara najbolj pričakovan nastop nekdanjega predsednika države Milana Kučana, ki naj bi bil po mnenju dela politike in javnosti še vedno eden od ključnih nosilcev političnega odločanja. Govoril je na osrednjem proslavi v Ljubljani. Po njegovem prepričanju "sta OF in upor Slovencem za vselej določila mesto med narodi, ki so s svojo medvojno odločitvijo ustvarili temelje sodobnega sveta". Pa še njegov pogled na sicer zelo pomembno in občutljivo vprašanje, zakaj po drugi svetovni vojni zmagovita stran v Sloveniji ni uvedla demokracije. Nekdanji predsednik države zatrjuje, da zaradi tega, "ker prva točka programa osvobodilne fronte, ki je določala, da se

bodo vprašanja, ki so presegala okvir narodnoosvobodilnega boja, ko naj bi bila v Sloveniji vpeljana tudi demokracija, ni bila uresničena. To je bila ena usodnih napak takratne slovenske politike, ki so vodile do mnogih nesrečnih

dejanj med vojno in po njej". Sicer pa je sporno, ali vprašanje upora zoper okupatorje pred 70 leti in sprava, Slovence, zlasti mlade, ki si šele ustvarjajo prihodnost, res zelo zanima. Veliko bolj pereče, celo dramatično, je namreč stanje glede revščine in socijne izključenosti velikega števila državljanov. Na pragu revščine je prisiljeno živeti več kot 410.000 ljudi, so izračunali v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije, kjer vladi predlagajo, naj vsaj zagotovi povečanje minimalne plače. Ta zdaj znaša samo 604 evre mesečno, kar je seveda premalo za dostojno preživljanje in s tem za ohranitev dostojanstva okoli 16 tisoč z omenjenim zneskom plačanih delavcev in uradnikov. Dogaja se, da se zaposleni, ki trdo delajo, a se s svojo plačo ne morejo preživljati, zatekajo po pomoč k dobrodelnim organizacijama Karitas in Rdeči križ. Samo Župnijske karitas so v minulih desetih letih revežem in drugim socialno ogroženim državljanom razdelile več kot 25 milijonov kilogramov hrane. Skupna vrednost programov pomoči Karitas v hrani, higienskih pripomočkih, kurjavi, plačilu položnic in ob naravnih nesrečah pa je v zadnjih desetih letih presegla 49 milijonov evrov. Pomoč Karitas tudi sedaj zajema več kot 20.000 družin oziroma nad 100.000 socialno ogroženih oseb na leto. Pri nudenju pomoči potrebnim pa sodelujejo tudi organizacije Rdečega križa Slovenije. Revščina in socialna odrinjenost sta do-

segli tolikšen obseg, da stranka Zdržena levica in Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, pripravljata vsak svoj projekt, t. i. "socialni paket", o odpisu dolgov najbolj revnim državljanom. Upravičenec naj bi bilo vsaj okoli 100.000, a dejansko naj bi bilo v Sloveniji resničnih revežev, ki bi potrebovali pomoč in razumevanje, še veliko več. Zagotovo pa bo do izvedbe enega ali drugega projekta o odpisu dolgov minilo še dalj časa, ker sta se v postopek po nepotrebnem že vključili politika in birokracija. Odpis dolgov podpira tudi Zveza društev upokoencev Slovenije, kjer pa menijo, da je revnih, ki bi jim morali odpisati dolgove, kar okoli 200.000. Pod pragom revščine naj bi v sestavu svojih družin živelo tudi 55.000 otrok.

Javna občila so zamolčala tisto o družini, kar je povedala Tina Maze! 32-letna Tina Maze, najboljša slovenska smučarka vseh časov in po številu doseženih odličij na tekmovanjih na drugem mestu najbolj uspešnih slovenskih športnikov vseh časov, takoj za Leonom Štukljem, je svojim privržencem in vsej javnosti sporočila, da se za eno leto umika s tekmovalnih prizorišč. V tem času bo razmislila in se odločila, kako in v kakšno smer bo nadaljevala svoje življenje. Še letos bi rada končala študij razrednega pouka in diplomirala na pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru. Vsi tiskani in elektronski mediji v državi, razen katoliškega tednika Družina, pa so zamolčali, kar je proslavljena in v svetovnem merilu občudovana Tina Maze povedala o svojem odnosu do družine. Kot omenjeno je njene misli skupaj s fotografijo objavila samo Družina. Tina Maze je dejala naslednje: "Za vsako žensko je življenjski vrhunec materinstvo. Tudi moj življenjski cilj je družina. Tako sem bila tudi vzgojena".

Martjan Drožž

Kako zaposlenim zagotoviti pravične plače?

Zrelostni izpit

Nivo "zrelosti" družbe se, po eni od pogostejših definicij, meri po njeni zmognosti, da poskrbi za (naj) šibkejši. To načelo je postalo splošno uveljavljeno v 20. stoletju in v prvi vrsti po drugi svetovni vojni in predvsem v zahodnih državah, ko so sindikati postali (res) enakopravni socialni partnerji in so delavci začeli uživati pravice, ki so bile pred tem nepredstavljive. Na tem se je rodil pojem socialne države oziroma, v angleški različici, t. i. welfare state. Zmožnost poskrbeti za najšibkejši se meri tudi v višini plače, ki jo dobivajo bolj zapostavljeni poklici.

Minimalna plača na robu revščine?

Vprašanje minimalne plače je v Sloveniji odprto že dalj časa. Poglejmo najprej številke. Danes je zakonsko določena minimalna plača v Sloveniji 790 evrov bruto oziroma 560 evrov neto. Če neto znesku prištejemo še dodatke, dobimo povprečno vrednost okoli 600 evrov. Določilo je stopilo v veljavo v začetku letošnjega leta, gre pa v bistvu za nadgradnjo Križaničevega zakona, ki je marca 2010 prejšnjo mejo (slabih 600 evrov bruto) pomaknila naprej do zneska 734 evrov bruto. Do danes se je ta znesek še dodatno okrepil na skoraj 800 evrov bruto. Kljub temu pa je tudi ta plača še vedno daleč prenizka. Rast cen v Sloveniji danes posebej v urbanih sre-

diščih (Ljubljana, Maribor in druga večja mesta) onemogoča preživljanje ob takih zneskih. Sploh če je potrebno s tako plačo preživljati družino. Kljub temu da se je v zadnjih letih minimalna plača dvigovala, jo mnogi še vedno imajo za sramotno nizko. V tem duhu so sindikati sprejemali tudi pritožbe delodajalcev, da ima dvigovanje minimalne plače nanje malodane vampirski učinek. Podobnega neodobravanja so bili s strani delodajalcev deležni zadnji predlogi za spremembe zakona pri minimalnih plačah, po katerih bi bruto znesek 790 evrov mesečno pomenil izplačilo brez dodatkov za nočno in nedeljsko delo ter delo ob praznikih. Če bi izglasovali predlog sindikatov, bi torej minimalna plača v višini 790 evrov vključevala samo osnovno plačo brez dodatkov. Tudi to bi bilo s

ti s to formulacijo. Zakaj ne? Razlog je preprost: obremenitve dela za delodajalce so v Sloveniji izrazito visoke in onemogočajo zdrav razvoj gospodarstva. Kljub upravičenosti zahtev glede minimalnih plač je vidik, ki ga izpostavljajo delodajalci in v njihovem imenu v prvi vrsti Gospodarska zbornica Slovenije, povsem na mestu. Vprašanje (minimalnih) plače se v tem kontekstu zastavlja širše in vključuje tudi sektor vlade in vprašanje birokratizacije podjetniških postopkov. O potrebi po olajšanju davčnega bremena na delo se slovenska javnost sprašuje že dalj časa. Konkretnih rezultatov pa ni. Gre namreč za dokaj kompleksno vprašanje, ki bi zahtevalo precejšnje napore na strani vlade. Ker pa se v zadnjih letih izvršna oblast v Sloveniji spreminja malodane na letni ravni, je vsak resen poseg na tem področju skorajda nemogoč. Ostajajo tisti ukrepi, ki jih pogojujejo politični pritiski in populistični značaj. Vlada Mira Cerarja je na tem po-

lanske dobre rasti BDP (2,6 odstotkov). Drugi populistični "dosežek" Cerarjeve vlade je socialni sporazum s sindikati javnega sektorja glede rezov. Pravi uspeh... za sindikate: Cerarju je glede na začetne predloge dodatnih rezov, ki so presegli več kot 120 milijonov evrov, uspelo izpogajati vsoto v višini le za 20 do 40 milijonov evrov. To je bolj ali manj tudi vse, kar je na tem področju doslej uspelo narediti vladi. Interesne skupine pač pritiskajo, uspešnost lobiranja pa je premošorazmerna z neizkušarjenostjo večine članov zdajšnje vlade in vseh sooblikovalcev vladne politike, ki prihajajo v veliki meri iz stranke SMC. Ta pa je nastala, to moramo vedno imeti v mislih, samo 6 tednov pred lanskimi volitvami.

Nerazumno visoki stroški dela

Probleme okoli plač, minimalnih, pa tudi "navadnih", bi moral Cerar reševati nekoliko širše. Pa bomo čim bolj konkretni. Je minimalna plača, ki prinaša delavcu 600 evrov mesečno, prenizka? Da, v današnjih razmerah nedvomno. Je rešitev v tem, da se zakonsko zviša nivo minimalne plače? Ne, žal ne. Ko govorimo o teh težavah, moramo imeti v pogled na celotno sliko in ne samo na delček tega mozaika.

Potrebno se je vprašati, zakaj so delodajalci proti zviševanju minimalnih plač. Če se zadovoljimo z odgovorom, da gre za nadute kapitaliste, ki skušajo iztržiti čim večji dobiček na ramah delavcev, se motimo. Seveda, taki primeri "nadutih kapitalistov" obstajajo:

problem delodajalcev v Sloveniji pa je potrebno vzeti širše. Poglejmo, koliko stanejo zaposleni vsakega delodajalca. Začnimo z minimalno plačo. Ta predvideva, neto plačo v višini 561,46 evra (brez dodatkov). Bruto znesek je,

kot smo že povedali 790,73 evrov: delavcu se torej za prispevek odtrže 229,27 evra. Ob tem ima delodajalec še druge stroške, vezane na vsakega zaposlenega posebej. Gre za prispevke za zdravstvo, za zaposlovanje, za poškodbe in podobno. Pri minimalni plači znašajo skupno 127,31 evra. Če vse to seštejemo, ugotovimo, da je ob minimalni neto plači 561,46 evra skupni strošek za delodajalca 918,04 evra. Neto plača je tako le 61 odstotni delež celotnega stroška, ki ga ima delodajalec za zaposlenega. Kaj pa če govorimo o nekoliko višjih plačah? Vzemimo povprečno slovensko (neto) plačo v višini 1000 evrov. Skupni stroški za delodajalca znašajo v tem primeru 1.739,78 evra. Delež neto plače glede na celotne stroške delodajalca je tukaj samo še 57 odstoten. Pa še zadnja primerjava: pogledjmo, kako je z visokimi plačami. Za zaposlenega, ki ima povprečno neto plačo 2.000 evrov, bo delodajalec skupno prisiljen odšteti 4.022 evrov. Delež neto plače v primerjavi z vsemi podatki delodajalca je 50 odstotkov.

Celovito zajeti problem

Te številke nam dajejo nekoliko širšo perspektivo na problem plač in zaposlitve v Sloveniji. Ob takih obremenitvah ni čudno, da podjetja le s težavo zaposlujejo in da veliko rajne iščejo bolj poceni delovno silo v obliki samostojnih podjetnikov, avtorskih honorarjev in podobnega. Ne gre torej samo za "grde in grabežljive kapitaliste", problem je nekoliko kompleksnejši. In na tem področju je mogoče občutiti pomanjkljivost države in vlade. Potrebna bi bila strategija, ki bi problem za zaposlovanje zajela v ce-

loti in ki bi spregovorila vsem soudeleženi akterjem, delavcem oziroma sindikatom in delodajalcem. V prvem koraku bi bilo potrebno z zmanjšanjem obremenitev omogočiti lažjo zaposlovanje: tako bi najprej imeli manjše razlike med neto in bruto zneski plač pri zaposlenih, manjši bi bili tudi stroški za delodajalce. Posledica lažjega zaposlovanja bi bila več ljudi s službami in posledično večja kupna moč. Povečala bi se domača potrošnja, kar bi navsezadnje bilo zelo pozitivno tudi za slovensko gospodarstvo. Država bi v začetni fazi morda res zabeležila nižje prihodke, a ob gospodarnem upravljanju bi lahko te luknje zamašili: dovolj je pomisliti na portrate posle, ki jih je sklepal država v zadnjih letih. Koliko denarja je (po nepotrebnem) država zapravila v projektih, kakršni so Teš 6, avtocestni križ in javno naročanje v zdravstvu? Ne pravim, da gre za enostaven proces. A gre za postopke, ki jih mora (zrela) država izpeljati. Dokaz take zrelosti iz Ljubljane še čakamo...

Andrej Černic

Stroški dela v Sloveniji (v evrih)			
Mesečna plača*	Minimalna plača	Povprečna plača	Visoka plača
Neto plača	561,46	1.000	2.000
Prispevki na račun zaposlenega	228,97	498,52	1.464,18
Bruto plača	790,43	1.498,52	3.464,18
Prispevki na račun delodajalca	127,31	241,26	557,82
"Bruto bruto" plača – celotni strošek delodajalca	918,04	1.739,78	4.022,56
Delež neto plača/bruto bruto plača	61,15%	57,47%	49,71%

Vir: mladipodjetnik.si. Izračun, objavljen na omenjenem portalu, je nastal na podlagi zakonodaje ter sodne in upravne prakse (objava: 19. 3. 2015)

* - upoštevajo se zneski plač brez morebitnih povračil stroškov

socialnega vidika razumljivo, predvsem zato, ker govorimo o najnižjih plačah.

Delodajalci – grabežljivi kapitalisti?
Delodajalci pa se niso strinjali ni-

dročju klonila pred zahtevami upokojske stranke Desus po usklajevanju pokojnin z rastjo plač in inflaciji. Usklajevanje je, po besedah predsednika Desusa Karla Erjavca, nujna posledica

Spomini na minule dni in današnja stvarnost (2)

Nekoč je živel prvi maj

N^ebo je sivo, ljudje so po večini tihi. In so tudi si-vi. Pred toliko leti je bilo veliko bolj veselo na teh prvomajskih sprevodih. In veliko mladine je bilo na trgu. Sam smeh sta nas bila in veselje. Tale trg, ki je poln osivelih obrazov, molčečih za peterokrakimi zvezdami na jopičih, je kot krik obupa. Pravzaprav krik brezupa. Brezupa, kajti brezup je edino, kar danes premorejo mladi. Skoraj v krivdi se počutim, ko pomislim, kako nam je bilo, ko smo imeli dvajset, petindvajset let. Avto smo imeli skoraj vsi, če že ne mi, vsaj kdo izmed prijateljev. Pri tridesetih smo bili že vsi na svojem. Nekateri so vzeli stanovanje v najem, drugi so dobili posojilo in so si ga kupili. Vedeli smo, da bomo imeli avto, družino, da bomo čim prej odšli od doma, s starši nismo hoteli živeti. Zase vem, da sem opustila študij, ker so me razvajali s službami. Res, razvajali, ker sem lahko delala na

RAI, na Primorskem dnevniku, v slovenskih ustanovah ter za tržaško pokrajino, kot animator in vzgojitelj. Samo izbirati je bilo treba in vem, da sem marsikdaj vihala nos. Vsi smo se namreč potegovali za državno službo in se prijavljali na številne natečaje. Pet, šest ur dela, prosta sobota, nedelje in prazniki so bili sveti, bolnišnica je bila zagotovljena pravica. In je bilo lepo biti mlad, res lepo, ker si lahko imel sanje in si celo zagotovo vedel, da bodo lahko postale resničnost. In danes? Ko poslušam svoje prijatelje, ki podpirajo svoje otroke in zaman upajo, da bodo kje dobili službo, mi je težko. Veliko jih je, ki delajo zastoj pri zavarovalnicah, v call centrih, pri raznih založniških hišah. Morda bo to pomagalo, morda me bodo vzeli. A so vedno na cesti in odvisni od dela in pokojnine staršev. Ostane jim samo izbira med prostovoljnim delom in ponižujočim občutkom, da nimajo kam in so

družbi, družini in sebi v breme. Iz lastnih izkušenj namreč vem, da je težko biti mlad in poln zanosu ter ležati doma na kavču, ker ni dela, ni denarja in ni upanja. Ravno v teh dneh smo oddali oglas za oddajo hiše v Kostanjevici. Prišlo je veliko mladih parov, ki bi jo vzeli v najem. Hiša jim je bila všeč, nam pa oni, tako nežni s svojimi sanjami in načrti. In nas je veselilo, da se bodo v tej hiši podili otroci. Pa je niso vzeli. Ko smo jim povedali, da moraš za vstop v Slovenijo prositi za dovoljenje za bivanje in dokazati, da imaš najmanj 700 evrov mesečnega dohodka, so vsi povsili glave. Nihče ni premogel takega dohodka. Smilijo se mi ti mladi, ki jih je tista zasovražena družba izkoristila, ki je prišla iz Amerike in ji zato pravijo Manpower, in je že to blazno grdo, obdolžila, da nočejo delati na EXPO-ju. Delali naj bi seveda zastoj, a tega Man-

power v javnosti ni povedal. Zastonj, ponižno in še z občutkom hvaležnosti, da smejo biti prisotni na tej veliki, gromozanski prireditvi, kjer nam multinacionalke, kot so Nestle, McDonalds in Coca Cola, razlagajo, kako naj se zdravo prehranjujemo. Da bo njim prav seveda in da bodo njihovi žepi polni. Zato je bil ta prvi maj, praznik dela, ki je slučajno, ali celo namerno, sovpadal z od-

prtjem velike svetovne manifestacije, še posebno žalosten. Vsaj meni. In nikar mi ne govorite, da ima tudi Slovenija na tem EXPO-ju svoj prostor in da smo na to lahko ponosni. Vsi imajo svoj prostor, celo morajo ga imeti v tem sistemu, ki ga z vrha vodijo multinacionalke. Nikomur ni dovoljeno, da bi ostal zunaj igre. In vsi pojejo isto pesem. Pesem tistih, ki nas izkoriščajo in vodijo

za nos. In kradejo življenja in sanje. Predvsem pa mladost. To je najbolj žalostna pesem. Predvsem za vse tiste, ki vemo, da bomo kmalu vsi delali za dva evra na uro, tako kot Afričani na jugu Italije, da naši otroci nikoli ne bodo dočakali upokojitve, morda niti zaposlitve. Grem s Trga Unita' proti morju, tam so že stojnice z raznovrstnim blagom, kajti v soboto in nedeljo je na sporedu tekmovanje Bavisella. In, čeprav je to praznik teka, telesne aktivnosti, je naša dolžnost, da tudi ob tej priložnosti kupujemo. In da nikoli ne pozabimo, da živimo v dobi potrošništva in da na njem sloni vse. Tudi prihodnost naših otrok. In da je nekoč, neke živel prvi maj, ki ga sedaj ni več.

/konec
Suzi Pertout

Šesta in sedma številka mladinske revije Galeb Domišljijsko bogate pripovedi v prozi in verzih

F^ebruarska številka revije Galeb je še vsa zazrta v zimsko idilo, kot kaže že naslovna, na kateri je simpatičen snežak, ki ga je narisal Diego Nider iz OŠ I. Grbec - M. G. Stančančič iz Škednja. Risbice z isto tematiko so Galebu poslali njegovi sošolci. Učenci P. Trubar - K. D. Kajuh iz Bazovice pa so svoje risarske spretnosti uporabili za upodobitev našega velikega Prešerna, saj se v februarju naše misli še bolj osredotočajo nanj ob dnevu slovenske kulture. Snežaki kraljujejo tudi v nadaljevanju zgodbe o Lovru in Tinki, ki jo piše Maja Furman, nežno pa ilustrira Ivana Soban. Z napadom prežečih mor se v zgodbi Palček Ušesnik Marka Gavrilovskega spopada mali palček, tako ljubek v upodobitvi Katerine Kalc. O viteških spletkah, ki so bile včasih na dnevnem redu, se je razpisala Marjeta Zorec, prizo pa ilustrirala Dunja Jogan. Pomlad se že oglašja v zgodbi v nadaljevanjih

Jure Jakob, pesem je zapisana pod kitovimi usti, kot jih je prikazala Anja Jerčič Jakob. Maša Ogrizek in Miha Ha nista pozabila na strip Ko-Ko-Krišma: pod zgovornim naslovom Petelinjenje sta predstavila petelinčeka-pevske zvezdo. Majda Koren in Bojan Jan pa sta medveda in miško spravila naravnost na oder kot baletnika v vlogi princa in princeske.

Naslovnico marčne številke Galeba krasi tipični slovenski narodni motiv z nageljčki in srčki. Narisal ga je 2. razred COŠ Pinko Tomazič iz Trebč. Posamezni učenci

ki žari kot drobno sonce, v verzih piše Špela Kaplja, jezero, na katerem so vidni listi te vodne rastline, pa je ilustrirala Mojca Cerjak. Šaljiva pesmica Marčni oblček je vsa pomladno razposajena s protagonistoma zajčkom in piščančkom. Galeb je naslov pesmice Jureta Jakoba ob ilustraciji Anje Jerčič Jakob. Ob vsepovsem pomladnem prebujanju se je mravljinček Mrovi, ki je nastal v domišljiji Robija Šabca in ilustraciji domiselnosti Dunje Jogan, zagledal v prikupno mravljičico Mico in ni mu bilo prav nič mar za nogomet, na katerega ga je vabil prijatelj Mravi. Evelina Umek nadaljuje svojo zgodbo o dogajanju v Hiši na koncu oz. o igrar otrok na travniku pri hiši. Tokrat so se šli igrati o znakovnem jeziku oz. igro s prsti, z mikom obraza in še s čim. Slikovite besedne zveze K. M. Jovanovič predstavljajo besedna rekla o petah: Ahilova peta - šibka točka človeka, ne seže mu niti do pet - ne da se primerjati z izjemnimi

ljudmi, če nas srbijo pete, za dolgo ne bomo vzdržali na mestu; nekateri tako hitijo, kot da bi jim gorelo za petami; prav to zadnjo slikovito besedno zvezo je v izvorni ilustraciji zabeležil Venko Dolenc. Marjeta Zorec je v svoji rubriki o razkrivanju viteškega življenja spregovorila o roparskih vitezih. Tisti, ki so jim všeč pustolovski zgodbe, uokvirjene v resničnost zgodovine, bodo gotovo zelo radi prebrali njen dolgi zapis. Tomaž Pisanec je v fotografski aparat ujel stonogo, in sicer vrste scutigera coleopirata. Že samo ime vzbuja veliko radovednost, opis žuželke pa je natančen in privlačen kot vedno in je čudovit pripomoček tudi pri učnih urah biologije. V obeh številkah, februarjski in marčni, je veliko lepega, zanimivega branja za manjše in večje bralce ter vrsta domiselnih, barvno razkošnih ali v zelo nežnih odtenkih izdelanih ilustracij, ki bi bile vredne večje pozornosti.

IK

iz istega razreda so Galebu poslali portrete Franceta Prešerna, tretjeolci OŠ F. Milčinski s Katinare risbice, ki predstavljajo navihana ntega Pedenjpeđa, drugoščolce OŠ F. Venturini iz Boljunca pa so navdihnili pisani pomladni motivi. Galeb je dve strani marčne številke namenil najmlajšim učencem, da bi začutili, kako enkratno se rimajo določene slovenske besede. Večji Galebovi bralci pa so gotovo že izpolnili Galebov kviz. Jasna Merku' je predstavila vsestranskega umetnika Milka Bambiča in otrokom nakazala, kako naj rišejo stripe. Lep primer tega imajo sicer vsak mesec ob listanju Galebovih strani, na katerih so stripi o medvedu in miški, ki se tokrat gresta vzgojitelja v otroškem vrtcu - zgodbici so priložene tudi naloge -, Počitniški bisler, v besedi in sliki Sandre Kump Crasnich, in prikupni, malce nori, vedno zabavni Ko-Ko-Krišma, ki tokrat predstavlja najboljšo petelinčkovo prijateljico - lisičko. O nežnem lokvanju,

JURIJ PALJK

TAKO PAČ JE!

8

"Mlajši brat, srednješolac, mi pravi, da jim profesorica za nemščino venomer ponavlja, naj se najbolj od vsega učijo nemščino in angleščino in takoj, ko končajo srednjo solo, odidejo iz Slovenije. Najprej sem se nad tem, jaz večna optimistka, zgražala, zdaj se vse bolj strinjam. Da ne bo napak razumljeno - ne pozivam k eksodusu, ampak saj veste, da s potaplajoče ladje najprej zbežijo podgane. Pa ne zato, ker so podgane, ampak zato, ker so izjemno inteligentne. Hm?" je zapisala pred dnevi mlajša kolegica iz Ljubljane na javno spletno omrežje Facebook.

Komentarjev, ki so sledili kratkemu zapisu, ne bom izrecno navajal, ker so podobni tistim, ki jih najdete na skoraj vseh slovenskih spletnih mestih, kjer se lahko anonimno spodaj kaj priprišegre za zmes slovenske zadrnosti, frustracije, sovražnosti, mazohističnih ter drugih nizkih čustev, hvala Bogu, se tokrat vse ni končalo pri domobranjih in partizanih, kot se skorajda vsaka debata na Slovenskem, kar samo kaže, kako pogubno je dejstvo, da nismo še zavzeli nekega človeškega odnosa do vseh žrtev vojne, ne da bi pri tem zmotno delali neka za žrtve in njihove krvnike ponižujoča enačenja, kaj šele da bi lahko govorili o kakem skupnem odnosu do preteklosti. Sprave tu zavestno ne omenjam več, ker nima smisla s tem, saj bi bil takoj spet označen za "enega od tistih, ki šteje kosti", ali pa za "gošarja", kot me je pred dnevi označil eden teh vseprisotnih vsevednežev v slovenskem svetu; to pa samo zato, ker je nekeje prebral, da je bil moj pokojni oče prekomorec. Mirno sem mu odvrnil, da moj tata ni bil "gošar", a je svojo zgodbo nadaljeval. Kot se ni imelo smisla odzvati na provokacijo nekega duhovnika, ki me je, odet še v ornat, takoj po neki pogrebni maši pozdravil z besedami: "Živio, rdeči"! in tako samo še enkrat pokazal, da je tudi med kleriki pogubni strup, ki ga sami širijo med sabo. Bajde, da zadnje čase za "tardečega" veljam tudi zato, ker sem se sam udeležil svete maše za partizane in druge žrtve vojne lansko leto na Sveti Gori, ki jo je daroval p. Bogdan, kot jo je letos na Pohorju. Le ta razlika med lansko in letošnjo mašo je vmes, da je znani p. Branko Cestnik kritikom in kritikastrom iz vrst klerikalnih krogov lepo in jasno povedal v bistvu isto, kar sem že sam napisal pred letom dni v uvodniku, da je namreč p. Bogdan naredil prav, ko je maševal za partizane in druge žrtve, ker je maša za vse ljudi in ne samo za izbrane. Seveda je to podkrepil s teološko neoporečno razlago, ki pa tudi ne bo zalegla, da ni večjega slepca od tistega, ki noče videti.

Za "tardečega" tudi veljam zato, to sem izvedel pred nekaj tedni, ker sem že večkrat napisal in bom še, da je to, kar počno nekateri sedaj v Sloveniji, sramota, ki ji ni para v slovenski zgodovini. Govorim seveda o sramotni, pogubni razprodaji slovenskih podjetij, o cenenih razprodaji slovenskega lesa, čemur sem nema pričr vsak dan, ko gledam na desetine in desetine slovenskih tovornjakov, ki vozijo hlode v Italijo; hlode, ne sežaganega lesa! Letos so vozili tudi na praznik zmage, na 9. maj so vozili, kar je name delovalo kot posmeh vsemu, tudi Dnevu Evrope, kot nekateri imenujejo obeležitev konca druge svetovne vojne.

Da je razprodaja vseh blagovnih slovenskih

znamk sramotna, nas vseh nevredna, pravo zlo, sem trdno prepričan, in naj me naš mladi sodelavec še tako prepričuje s svojimi tehtnimi članki, o tem, kako je dobro, da Slovenija razprodaja vsa podjetja, mu ne bom verjel, ker vem, da tisti, ki sebe prodaja, ki sebe ne ceni, lastnega dostojanstva nima in mu ga nihče tudi izkazoval ne bo. In še to dodajam, da sam že nekaj let ne berem našega Cankarja ravno zato, da spet ne naletim na tisto njegovo prerokbo o "hlapcih, za hlapce rojenih", ker me je vedno bolela in me še. Prav tako me je zbolelo dejstvo, da je mlada kolegica napisala, kako njenega brata že v srednji šoli neka profesorica nagovarja, naj bo v šoli pridnen zato, da bo lahko zapustil domovino in služil kruh v tujini. Bom zelo odkrit in bom napisal še enkrat, da si sam nisem želel oditi iz takratne domovine in vem, kako je, ko greš na tuje in moraš sam začeti vse znova; sam nisem bil niti jezikovno opremljen za tujino, v kateri imam sedaj družino in hišo, ki je dom mojih otrok, zares sem moral začeti vse znova in niti ne veste, če sami tega niste poskusili, kako me je pred kratkim bolelo, ko me je neka oseba zmerjala s tem, da sem "prišel od tam gor", in to s tistim sovražnim tonom, ki vedno spremlja nas prišleke na vsakem koraku. Kako grda je beseda pristopavec! Ogabna je. Kako sramotno je pisati take stvari!

Kakšni učitelji so to, če nimajo do lastne domovine nobenega odnosa? Pa kaj se je z nami zgodilo, da smo dopustili skupini ljudi, večji skupini, a vseeno samo delu vseh nas, da so nas okradli, oropali in kopičijo denar nekeje na tujem? Pa kaj se je zgodilo, da so že mladi vdani v ta pogubni: "Tako pač je"!!

In ti vseprisotni upokojeni starci, ki so kradli in so kopičili in nakopičili, še kradejo in še kopičijo in jim nikdar ni dovolj in so s svojim plenjenjem imovine vseh nas odrezali korenine prihodnjim rodovom! Jih mar ni sram, ko vidijo, kako pogubno je, da lahko mladi danes mislijo samo na odhod na tuje?

Na blejskem mednarodnem srečanju PEN mi je v večernem pogovoru odlični pesnik, izvrsten prevajalec in lepa, blaga oseba, Marjan Strojčan, sam oče treh otrok, iskreno izrazil zaskrbljenost, da se sam boji za usodo najine skupne domovine, ker preveč naših mladih za vedno odhaja na tuje. Zvečer sem segel po knjigi, po kateri segam navadno vsak večer, tudi zato, da odpotujem na duhovna potovanja. Prebral sem naslednji odlomek, ki ga je slikovito zapisal briljantni filozof Fabrice Hadjadj v svoji knjigi Kako uspeti v smrti s podnaslovom Antimetoda za življenje. Knjigo, ki jo velja imeti dalj časa na nočni omarici, je letos izdala Družina, kratko in jedrnatno spremno besedo je napisal dr. Edvard Kovač, ki je v francoski filozofiji doma, lepo pa jo je prevedla Jasmina Rihar: "Najbolj boleč neuspeh je, ko nas smrt preseneti potem, ko smo v svetu zgradili uspešno kariero. Naš konec zaznamuje izbuljen pogled groze in bolečine, ki je podoben pogledu svinje, ki jo zakoljejo. Bili smo zadovoljni s svojim koritom, dobro smo se mastili in pri tem nismo opazili, da je vse naše nažiranje in udobje priprava na naše skorajšnje puščanje krvi. V psalmih (Ps, 49,13) lahko beremo to nepreklicno sodbo: 'Človek v sijaju se ne sme usnavati, podoben je živalim, ki poginejo'".

Andrej Vončina

RECEPTI

Kar nekaj let je že minilo, odkar sem zadnjič naredil cheesecake, mislim, da več kot tri leta, zadnje čase pa kar pogosto pripravljam tole sladico, katere recept vam tokrat dajem v preizkus, s tem da nikdar ni enako, saj vsakokrat kaj spremenim. Naj že vnaprej opozorim, da je cheesecake ameriška sladica, ki je izredno kalorična, prava energijska bomba, zato servirajte vedno majhne rezine. Načeloma je priprava precej enostavna, edino pri peki je treba biti bolj pazljivi - morda je bolje peči več časa na nižji temperaturi, da se v notranjosti lepo speče, hkrati pa ne zažge po vrhu. Najbolje je imeti pekač za torte, z dnom in obročem, ki se ga da odpreti.

SESTAVINE:

za dno:

250 g piškotov "pan di stelle" ali podobnih
100 g masla
2 žlici "nutelle"

za maso:

3 jajca
200 g sladkorja
350 g svežega sira "philadelphia" ali podobnega
350 g mascarponeja
1 vrečka vanilina
200 g ali več "nutelle"
50 g namenske moke
20 g koruznega škroba ali podobnega
80 g naribane bele čokolade

za okrasitev:

stopljena bela čokolada, ki ji lahko primešamo malo smetane
segreta "nutella"

Najprej zmeljemo piškote, ki jim potem dodajamo med mešanjem močno zmehčano ali celo stopljeno maslo - če je maslo stopljeno, ga dodajamo v tankem curku. Dve žlici "nutelle" segrejemo v mikrovalovki, da ju lažje primešamo. Tako dobljeno zmes namestimo na krog papirja za peko, ki smo

ga prej namestili na dno pekača za torte. Dobro porazporedimo in potlačimo, da imamo kakega pol centimetra debelo bazo na dnu pekača, ki ga nato damo za kako uro v hladilnih ali za pol ure v

zamrzovalnik. Medtem pripravimo maso. Jajca stepemo s sladkorjem in vanilinom. Temu dodajamo najprej mascarpone, potem pa še sveži sir. Potem dodamo zmehčano "nutello", nazadnje pa še presejemo v maso zmes moke in škroba (lahko je tudi krompirjev). Maso namestimo na bazo v pekač in ne skrbimo preveč, da bi bila ravna, ker se med peko zravna sama, ko se nekoliko dvigne. Damo za eno uro v segreto pečico na 160 °C. Pazimo, da se po vrhu ne preveč zapeče - lahko pokrijemo s papirjem za peko ali aluminijasto folijo, pa tudi, da se ne preveč speče, saj tako postane normalna torta. Vzamemo iz pečice takoj, ko ni več tekoča in na sobni temperaturi pustimo, da se popolnoma shladi. Ne skrbimo, da ni trdo, ko je pečeno, ker se kasneje strdi. Ko se popolnoma shladi, jo damo v hladilnik za vsaj pet do šest ur - najbolje kar cel dan, zato je dobro narediti dan pred nameravano pogostitvijo. Na koncu, ko je torej dovolj trda, kompaktna in hladna, sirovo torto vzamemo iz pekača in po želji okrasimo - sam dam po navadi stopljeno belo čokolado z malo primešane smetane, na katero položim še nekaj namočenih piškotov, na koncu pa naribam še nekaj temne čokolade. Lahko seveda tudi kaj drugega - bodite izvirni.

S 4. strani

Marija nebeška ...

O dečku z imenom Maj piše Nuša Turk ob lepi ilustraciji Danile Komjanc. Zelo dobrega in rahločutnega dečka predstavlja v pripovedi *Pastirček Janko* zvesta sotrudnica Pastirčka Mariza Perat; njen dragoceni vzgojni drobček je tokrat skrit v tankočutnosti, dobroti in ljubezni do narave, cvetic in ptičk, ki jo je izkazal deček. *Očarljivo kraljestvo cvetic* je naslov triindvajsetim štirivrstičnim pesmicam, v katerih V. T. Arhar opisuje značilnosti ravno tolikšnega števila cvetic; med njimi so seveda tudi šmarnice. Iskreno čuteča duša pesnice Ljubke Šorli je stkala pesmico *Mariji za god*; v glasbo jo je prelil mladi Patrick Quaggiato prav v letošnjem aprilu; zato je še vsa "sveža". Ves pomladno obarvan je strip Antonelle Del Bianco kot tudi ustvarjalna rubrika Tatjane Ban, ki daje jasna navodila, kako naj si otroci pripravijo cvetoč travnik s kobilico, mravljico, pikapolonicami in čebelico. Medvedko Metko, ki je izšla iz domišljije Danile Komjanc, je zvalil gozd, kjer je našla šmarnice in rdeče jagode. Do slastnih ja-

god ji bodo pomagali priti otroci. Pacek Walterja Grudine tokrat po svoje modruje in tolmači svoje napake, rekoč, da v svoji spakodranščini pravi samo "robe pametne".

Tisti otroci, ki predvsem v pomladnih in poletnih dneh radi skočijo na kolo in se z njim peljejo na sprehod, naj se kar pozorno zaustavijo pri rubriki *Varno na poti*, da bodo spoznali, kakšna je varnostna razdalja in kako se pravilno zavija v desno. Malim in večjim bralcem pa bodo za "oživitev" spomina na deset Božjih zapovedi lep pripomoček duhovite sličice v rubriki *Knjige življenja*. Mali bralci, predvsem letošnji prvoobhajanci, naj svoje misli in želje kar pogumno izpovejo s sms-om prijatelju Jezusu. Pastirček jih bo seveda objavil, kot je tokrat ponudil v ogled 43 (!) prekrasnih risbic malih risarjev.

Kdor ne ve, kam bi na kakšno lepo sončno nedeljo odšel na izlet, naj pozorno prebere zapis izpod peresa Marijana Markežiča *Trije na potepu*. Tokrat je stric Maks svoja dva nečaka Tjašo in Pastirčka peljal na Banjško planoto; tudi tu je med naravnimi lepotami, žal, prva svetovna vojna pustila krvave sledi.

Le vzemite v roke majsko številko Pastirčka, ne bo vam žal!

V nedeljo, 17. maja 2015

16. Mednarodni pohod treh mostov

V nedeljo, 17. maja 2015, bo potekal 16. Mednarodni pohod treh mostov, ki ga organizirajo Društvo krajevna skupnost SvetaGora-Placuta, Krajevna skupnost in Turistično društvo Solkan, Združenje krajevna skupnost Pevma, Štmaver, Oslavje, Kulturno društvo Borgo Straccis v sodelovanju s PŠD Naš Prapor, KD Sabotin in A. S. D. Calcio Azzurra pod pokroviteljstvom Občine Gorica. Zbiranje ob 9. uri na Trgu Evrope (Piazza Transalpina), skupni odhod ob 10. uri. Pot bo dolga 10 km, šla bo po ulicah Ugo

Foscolo, Montesanto, nato po Cesti IX. Korpusa, Klancu, Soški cesti prek solkanskega mosta, Štmavra, mosta čez Pevmico, Pevmo, ulico degli Scogli, Rocca, skoz park Vile Frommer do centra Margotti (ul. Montesanto 73). Prispevek za udeležbo znaša 5 evrov. Udeležencem bosta na voljo topel obrok in pijača. Odprt bo tudi dobro založen kiosk, kjer bodo na razpolago tudi jedi na žaru. Med potjo bodo delovale okrepitevalnice in kontrolne točke. Posebne (gastronomske) nagrade bodo prejeli najmlajši in najstarejši udeleženci ter največja skupina. Organizatorji pozivajo udeležence, naj s sabo prinesejo veljaven osebni dokument.

Comitato Regionale del Friuli Venezia Giulia dell'Unione Nazionale delle Pro Loco d'Italia

14^a Saponi Pro Loco

Villa Manin pri Passarianu - Codroipo (UD)

16-17/22-23-24
M A J 2015Živeti Furlanijo Julijsko krajino
Značilnosti Okus TradicijeCASSA DI RISPARMIO
DEL FRIULI VENEZIA GIULIAREGIONE AUTONOMA
FRIULI VENEZIA GIULIA

Città di Codroipo

VILLA MANIN

FRIULI VENEZIA GIULIA

PROGETTO
INTEGRATO
CULTURA

UNPLI

ersa

REGIONE AUTONOMA
FRIULI VENEZIA GIULIA

Agenzia regionale per lo sviluppo rurale

Predstavlja:

Ovrednotenje značilnih pridelkov
Furlanije Julijske krajine

SOBOTA, 16. MAJA

ob 18.30

OLJČNI NASADI V FURLANIJU JULIJSKI
KRAJINI IN PRIDELOVANJE
EKSTRADEVIŠKEGA OLJČNEGA OLJA

Sledila bo pokušnja olja

NEDELJA, 17. MAJA

ob 17. Uri

OVREDNOTENJE PRIDELOVANJA
SADJA IN ZELENJAVE S PODROČJA
KARNIJE

Projekt je sad sodelovanja Centra za raziskave in tehnične inovacije v kmetijstvu CRITA, Gorske skupnosti iz Karnije, Eksperimentalne kmetije A. Servadei in nekaterih kmetij iz Karnije

Sledila bo vodena pokušnja

Vsi dogodki bodo na prostoru Spazio Incontri na kraju, kjer ima pireditve Saponi Pro Loco 2015